

VERZETS
RESISTANCE
MUSEUM

JAARVERSLAG
2023

INHOUD

1. VOORWOORD	4	Gezinspubliek	17	Risicomanagement	37
		Samenwerking	19	Personeel	37
2. TENTOONSTELLINGEN	6	6. EVENEMENTEN	20	Huisvesting en faciliteiten	38
Wisselexposities	7	Vaste series lezingen en		Duurzaamheid	39
- <i>Herdenkingsmuur voor de April-meistakingen</i>	7	gespreksbijeenkomsten	21	Vrienden	39
- <i>Cas Oorthuys, verzetsfotograaf</i>	7	- <i>Anton de Kom-lezing</i>	21	Financiën	42
Entreehal-exposities	9	- <i>Sobiborbijeenkomst</i>	21	9. BIJLAGEN	44
- <i>'Leve Amsterdam', 'Nederland vrij!'. Aanwinsten over de Februaristaking</i>	9	Symposia	21	Raad van Toezicht	45
Tentoonstellingen buiten het museum	9	Rondom de tentoonstelling		Nevenfuncties	45
- <i>Verzetsmuseum Junior op Wielen</i>	9	<i>Cas Oorthuys, verzetsfotograaf</i>	23	Comité van Aanbeveling	45
3. VERBOUWING EN VERNIEUWING	10	Boekpresentaties, e.d.	23	Bestuur Stichting Vrienden	45
Afronding vernieuwing vaste opstelling	11	Overige eenmalige bijeenkomsten	23	Personeel	46
Presentatie over de voormalige koloniën	11	Collectieve evenementen	24	Stagiaires	46
		Podcasts	24	Adviesgroep blinden en slechtzienden	46
4. COLLECTIE EN BIBLIOTHEEK	12	7. PUBLIEK, MARKETING EN PR	26	Adviesgroep doven en slechthorenden	46
Collectieverwerving	13	Fysieke bezoekers	27	Adviesgroep mensen met koloniale kennis en achtergrond	46
Behoud, beheer en ontsluiting	13	Digitale bezoekers	27	Vrijwilligers	46
Raadpleging en uitlening	13	Website	27	Bijdragen 2023	47
5. EDUCATIE EN TOEGANKELIJKHEID	14	Sociale media	29	Colofon	47
Nieuwe educatieve programma's	15	Audio-, gebarentaal- en			
Groepsbezoek	17	smartphonetours door het museum	31		
Educatieve programma's bij		Promotie en publiciteit	31		
wisseltentoonstellingen	17	Relaties	34		
Museumdocenten	17	8. ORGANISATIE	36		
		Raad van Toezicht	37		

4 VOORWOORD

Leden van de 'Feestcommissie' tijdens de eindejaarsborrel, waarmee 2023 feestelijk werd afgesloten. Na drie jaar met langdurige sluitingen vanwege de coronapandemie, verbouwing en herinrichting zorgde de commissie, onder leiding van secretariaatsmedewerker Marjan Dejevij (rechts), in 2023 weer voor ontspanning en gezelligheid.

In 2023 was het Verzetsmuseum, na de heropening op 1 december 2022, weer het gehele jaar geopend, na drie jaar met langdurige sluitingen vanwege de coronapandemie, verbouwing en herinrichting. Het was heerlijk om weer enthousiaste bezoekers te ontvangen. Het waren er meer dan ooit. Het jaar werd afgesloten met een record van bijna 114.000 bezoekers, waarvan 21.387 scholieren die een educatief programma doorliepen.

Dat het Verzetsmuseum in de nieuwe opstelling verzetsmensen niet alleen als helden in beeld brengt en ook daders portretteert, leidde na de heropening tot ophef op de sociale media en discussies in de dagbladen, die nog tot ver in 2023 doorklonken. Recensenten en bezoekers die de vernieuwde opstelling kwamen bekijken, waren echter vrijwel altijd enthousiast. Ook historici en museaal deskundigen overlaadden het museum met lof. *“The museum does a superb job of illustrating the nuance and complexities of Dutch responses to the German occupation”* (Ben Garcia, Director American LGBTQ+ Museum, New York). *“Het verhaal vertellen aan de hand van mensen is een prima vorm, de indeling in periodes is zeer verhelderend en ik vond de films in hun beknoptheid erg goed in elkaar gezet. En bovenal: de interpretatie die jullie geven is evident een stap vooruit in historisering. (...) Dat dat ook weerstand oplevert is in dit geval vooral een teken dat jullie geen hekkensluiters zijn, en dat is zeer te waarderen.”* (Bart van der Boom, historicus Universiteit Leiden). Op Google en TripAdvisor overheersten vijfsterrenbeoordelingen.

Het vernieuwingsproject was in 2023 – zoals ook was gepland – nog niet geheel voltooid. Het hele jaar werd er nog gewerkt aan de audiotours in andere talen dan het

Nederlands en Engels, de voorzieningen voor blinden en slechtzienden, de catalogus en het educatieprogramma. Ook werd er in 2023 hard gewerkt aan de nieuwe vaste presentatie over de voormalige Nederlandse koloniën, die najaar 2024 opent, en aan het Ondernemingsplan 2025-2028 voor de aanvraag van de exploitatiesubsidie bij de gemeente Amsterdam.

Investing in de structurele versterking van het museum vergde nog veel aandacht, maar daarnaast kwamen de museale activiteiten weer volop op gang. Het museum organiseerde twee wisseltentoonstellingen, één kleinere naar aanleiding van de 80ste herdenking van de Aprilmeistakingen van 1943 – hét keerpunt van de bezettingstijd – en de tentoonstelling *Cas Oorthuys, verzetsfotograaf*, die op 15 juni door presentatrice en fotografe Sacha de Boer werd geopend. Na drie ‘slappe’ jaren waren er in 2023 ook weer conferenties, boekpresentaties, educatieve activiteiten en lezingen in het museum, met als een van de hoogtepunten de Anton de Kom-lezing door performer en oprichter van Omroep Zwart, Akwasi.

In het najaar baarden de verkiezingsuitslag en de gewelddadigheden in Israël en Gaza grote zorgen. Het maakt het museum echter relevanter dan ooit. Als kroon op het werk werd het vernieuwde museum in december genomineerd voor de European Museum of the Year Award en stond het op TripAdvisor op nummer 1 als meest gewaardeerde historische museum. Het succesvolle heropeningsjaar werd op 28 december met alle medewerkers en vrijwilligers feestelijk afgesloten tijdens een bruisende eindejaarsborrel.

2 TENTOONSTELLINGEN

Met de realisering van een tentoonstelling over Nederlands bekendste verzetsfotograaf, ging een oude wens in vervulling. Dankzij de medewerking van Oorthuys-biograaf Sybrand Hekking en de familie Oorthuys, werden niet alleen zijn beroemde foto's getoond, maar werd ook zijn nauwelijks bekende oorlogsverhaal verteld. Bij de tentoonstelling werd een geslaagde fotowedstrijd georganiseerd in samenwerking met *Het Parool*.

WISSELTENTOONSTELLINGEN

HERDENKINGSMUUR VOOR DE APRIL-MEISTAKINGEN, 22 APRIL T/M 29 MEI

De April-meistakingen van 1943 – tegen het wegvoeren in krijgsgevangenschap van de Nederlandse militairen – werden tachtig jaar geleden door tachtig doodvonnissen meedogenloos onderdrukt. De grotendeels spontane landelijke verzetsactie en de harde repressie zetten de tegenstellingen in bezet Nederland op scherp. Het museum bouwde een grote wand met alle posters waarop de doodvonnissen ter afschrikking bekend werden gemaakt. Aangevuld met citaten maakten ze de impact van de gebeurtenissen op een eenvoudige en krachtige manier inzichtelijk.

CAS OORTHUYNS, VERZETSFOTOGRAAF, VANAF 15 JUNI

Deze tentoonstelling over de fotografie en het verzetswerk van de bekendste Nederlandse verzetsfotograaf werd gerealiseerd dankzij de loyale medewerking van de familie Oorthuys en fotohistoricus Sybrand Hekking. Rogier Martens en Lyanne Tonk tekenden voor de vormgeving. De tentoonstelling belichtte vooral onbekende aspecten van Oorthuys, die beroemd werd met zijn foto's van de Hongerwinter. Aan bod kwamen bijvoorbeeld zijn worsteling om tijdens de bezetting geld te verdienen voor zijn gezin en de breuk met zijn vriend Nico de Haas die zich aansloot bij de NSB en later hoogstwaarschijnlijk zorgde voor Oorthuys' vrijlating uit Kamp Amersfoort. Ook de reis in 1946 naar Duitsland, waar Oorthuys verwoeste steden en het Proces van Neurenberg fotografeerde, en de reis in 1947 naar Indonesië, waar

Oorthuys sympathiseerde met de Indonesische onafhankelijkheidsstrijders, kwamen aan bod.

De tentoonstelling werd goed bezocht en zeer gewaardeerd. Rutger van der Hoeven schreef in *De Groene Amsterdammer*: *“Oorthuys’ verhaal wordt helder verteld, met privé-fotoalbums, journalistiek werk en objecten in vitrines, de foto’s als aluminiumprints aan de muur en soms tot wandformaat vergroot. Daar zit aangrijpend materiaal bij.” Een bezoeker mailde: “Mijn compliment. U bent er in geslaagd om in een betrekkelijk kleine ruimte een goed beeld te geven van deze belangrijke fotograaf.”*

Fotografe en ex-nieuwslezer Sacha de Boer sprak bij de opening van de tentoonstelling over het leven en werk van Cas Oorthuys onder meer over de invloed van Oorthuys op haar werk.

Begin mei 1943 werden 80 Nederlanders op geheime plekken gefusilleerd om een massale proteststaking tegen hernieuwde krijgsgevangenschap van de Nederlandse militairen de kop in te drukken. In het kader van het tachtigste herdenkingsjaar exposeerde het Verzetsmuseum in een bescheiden, maar indrukwekkende tentoonstelling de posters waarop de doodvonnissen bekend werden gemaakt.

ENTREEHAL-EXPOSITIES

'LEVE AMSTERDAM', 'NEDERLAND VRIJ!'. AANWINSTEN OVER DE FEBRUARISTAKING, 23 FEBRUARI T/M 23 MAART

In het kader van de herdenking van de Februari-staking op 25 februari exposeerde het museum bijzondere collectie-aanwinsten: een poster uit Breda met de bekendmaking dat de *Wehrmacht* op 26 februari 1941 het gezag in Noord-Holland overnam, met daarop kleine oranje protest-strookjes met 'Leve Amsterdam' en 'Nederland vrij!'; een gedetailleerd handgeschreven verslag van de staking bedoeld voor de Nederlandse regering in Londen; en een prachtig zelfportret en aangrijpende afscheidsbrief van de wegens de staking gefusilleerde kunstenaar Eduard Hellendoorn. Hij scheef zijn moeder: *"Treur er niet om, angst*

WAT EEN VRESELIJKE DINGEN HEBBEN DIE KINDEREN MEEGEMAAKT. IK BEN BLIJ DAT WIJ VRIJ ZIJN

*hebben wij niet", en: "Ik heb als mensch geleefd
met idealen en heb voor anderen ook gedaan
wat ik kon."*

TENTOONSTELLINGEN BUITEN HET MUSEUM

VERZETSMUSEUM JUNIOR OP WIELEN

Deze gecompriëerde versie van het 'grote' Verzetsmuseum Junior reed in 2023 in een vrachtwagentrailer langs 65 locaties om vooral in kansarme wijken meer kinderen te bereiken. Zij maakten er kennis met Joodse Eva, Jan met ouders in het verzet, NSB-meisje Nelly en Henk uit een alledaags gezin, en leerden zo spelenderwijs wat de Tweede Wereldoorlog betekende. Vanwege veranderde wetgeving van de gemeente verviel de ontheffing voor de parkeervergunning voor Amsterdam en nam het aantal boekingen uit Amsterdam helaas af.

De reizende tentoonstelling zette de kinderen weer aan tot reflectie:

"Nelly verdient niet zo veel straf. Als kind kun je niet kiezen. Ik zou ook met mijn familie blijven meedoen."

"Ik zou met trots een embleem met 'Moslim' dragen, maar alleen als ik het zelf wil, niet als het moet."

"Wat een vreselijke dingen hebben die kinderen meegemaakt. Ik ben blij dat wij vrij zijn."

"Ik ben niet het Joodse meisje Eva, maar ik ben een Eva die haar verhaal het ergste van allemaal vindt."

Medewerker van de technische dienst Dennis Koek verricht onderhoudswerk aan de vrachtwagentrailer van *Verzetsmuseum Junior op Wielen*.

3 VERBOUWING EN VERNIEUWING

In 2023 werd – grotendeels volgens planning – nog veel afrondend werk gedaan voor de vernieuwing van de vaste opstelling. Er werd gewerkt aan de audiotours, voorzieningen voor blinden en slechtzienden en het educatieprogramma. De nieuwe catalogus verscheen in september. Veel mensen die hadden bijgedragen aan de vernieuwing kregen een exemplaar en reageerden enthousiast.

AFRONDING VERNIEUWING VASTE OPSTELLING

Het afrondende werk voor de nieuwe vaste opstelling vergde in 2023 nog meer werk dan verwacht. Er zaten fouten in de vertalingen van de audiotours en introductiefilms en de ingesproken teksten liepen niet synchroon met het filmbeeld. Toen alles, mede dankzij extra ingevlogen hulp, in orde was gemaakt, raakte het audiotour-systeem overbelast bij het uploaden van alle nieuwe content. Pas tijdens de meivakantie was het museum ook toegankelijk in het Frans, Duits, Italiaans, Spaans en Portugees.

Ook de voorzieningen voor blinden en slechtzienden gaven problemen. Omdat er nog geen normen bestaan voor geleidelijnen in binnenruimtes, heeft het museum het wiel moeten uitvinden. Ondanks de inzet van adviseurs uit de doelgroep en tests vooraf, bleken de geleidelijnen niet optimaal te voldoen in een museum vol andere bezoekers. In samenwerking met TG-lining werden verschillende oplossingen bedacht die in het voorjaar en de zomer van 2023 door adviseurs uit de doelgroep werden getest. Fysieke aanpassing van de lijnen in het zeven dagen per week geopende museum was gecompliceerd en duurde nog tot na het eind van het jaar.

De nieuwe catalogus – prachtig vormgegeven door Christa Jesse – verscheen in september en werd toegestuurd naar honderden mensen die op één of andere manier hun medewerking aan de nieuwe opstelling hadden verleend. Hierop kwamen veel enthousiaste bedankmailtjes binnen.

Ook reacties op het vernieuwde museum waren, op een zeldzame uitzondering na, zeer positief. Het museum ontving complimenten per mail en talloze bezoekers getuigden van hun enthousiasme in het reactieboek:

“Thanks for telling a more complete story – of resistance, but also of silent complicity and collaboration. Much to think about.”

“We learnt so much. Very thought provoking. Incredible insightful and moving experience.”

“Het museum heeft me van begin tot eind geboeid. Zeer veel geleerd. Erg onder de indruk. Renate, Nieuwerkerk a/d IJssel”

“One of the most informative museums we have ever visited: we never got bored or overwhelmed, all information is presented with a good flow and we learned a lot. Thanks! Agata from France “

“Geweldig museum aan de hand van persoonlijke verhalen. Daardoor goed te behappen in combinatie met de keuze tussen luisteren en lezen. Onze complimenten voor dit ontwerp! Fam. Maessen”

“This is a superb museum. I am so impressed with its encompassing, unflinching examinations of the Dutch experiences in WW2. Highly, highly recommend – and Thank You. J. Jaworowski-Dual, Australia”

“A very impressive reminder of what happened to the Jews. Many thanks, R. Calland, England”

“Wat een overweldigend goede expositie. Iedereen zou het moeten zien. S. Bremer”

PRESENTATIE OVER DE VOORMALIGE KOLONIËN

De ingehuurd onderzoeker Jos Sinnema zocht tot in het voorjaar van 2023 naar nog ontbrekende verhalen en objecten voor de presentatie over de

voormalige koloniën, die najaar 2024 opent. Op 20 februari was de startbijeenkomst met vormgeefsters Ilona Laurijsse en Maaïke Stevens; op 26 juni presenteerden zij hun vlekkenplan. Dit plan werd met een eerste versie van de teksten op 4 en 8 september besproken met de inhoudelijke adviesgroep. Sommige adviseurs – zoals de Vlaamse historicus David van Reybrouck – werden per Zoom geraadpleegd. Een overzicht van de adviseurs is achterin dit verslag opgenomen.

HET MUSEUM HEEFT ME VAN BEGIN TOT EIND GEBOEID

De adviseurs leverden veel zinvolle op- en aanmerkingen; de opzet werd gelukkig gewaardeerd. We konden voort op de ingeslagen weg. Op 6 november was het schetsontwerp gereed. De nieuwe opstelling krijgt twee films met animaties over de gecompliceerde historische context. Verder wordt het verhaal verteld in 31 persoonlijke verhalen, gegroepeerd in acht thema's. Bijzonder is dat verhalen uit Indonesië en Suriname en de zes Caribische eilanden naast elkaar worden gepresenteerd, waardoor verschillen, overeenkomsten en dwarsverbanden duidelijk worden. Veel onbekende verhalen komen aan bod. Het wordt nog een museale uitdaging om alles een plek te geven in de relatief kleine beschikbare ruimte, maar de opstelling zal bezoekers veel leren.

4. COLLECTIE EN BIBLIOTHEEK

Het museum ontving in 2023 120 aanwinsten voor de collectie. In de entreehal werden aanwinsten over de Februaristaking geëxposeerd: een poster uit Breda met de bekendmaking dat de Wehrmacht het gezag in Noord-Holland overnam, met daarop kleine oranje protest-strookjes met 'Leve Amsterdam' en 'Nederland vrij!'; een gedetailleerd handgeschreven verslag van de staking bedoeld voor de Nederlandse regering in Londen, en een prachtig zelfportret en aangrijpende afscheidsbrief van de wegens de staking gefusilleerde kunstenaar Eduard Hellendoorn.

COLLECTIEVERWERVING

Voor de collectie van het museum werden ook in 2023 weer veel aanwinsten als schenking verworven, 120 in totaal. Bijzonder waren bijvoorbeeld een Amerikaans legeruniform van de Joodse Amsterdammer Louis de Winter, een fotoalbum van Spanjestrider en verzetsman Sally Dornits, een reeks kleurendia's van vrouwen gekleed in de Nationale Feestrok, een vuurwapen van verzetsman Carel Suasso de Lima de Prado, een kampkookboek uit Nederlands-Indië en een vervalsingsapparaat van de verzetsgroep van Ivo Schöffer.

BEHOUD, BEHEER EN ONTSLUITING

De werkzaamheden in het kader van het Delta-plan collectie-ontsluiting WO2-musea, in samenwerking met het Netwerk Oorlogsbronnen en de Stichting Musea en Herinneringscentra WO2, werden in 2023 afgerond. Ruim 450 particuliere archieven, fotocollecties en fotoalbums konden dankzij dit project worden gedigitaliseerd. Er werd een training gevolgd om een beperkte selectie van het gedigitaliseerde materiaal ook via Wikimedia

Een van de aanwinsten uit 2023: een kookboek geschreven in het interneringskamp Banjoebiroo op Java door Elisabeth Lüning-Hulshoff (1911-2001). De gevangenen wisselen recepten uit die Elisabeth verzamelde en opschreef. Ze moest slakken zoeken als voedsel voor haar zoontje, maar fantaseren over eten gaf steun. Het kookboek krijgt een plek in de nieuwe vaste opstelling over de voormalige koloniën, die najaar 2024 opent.

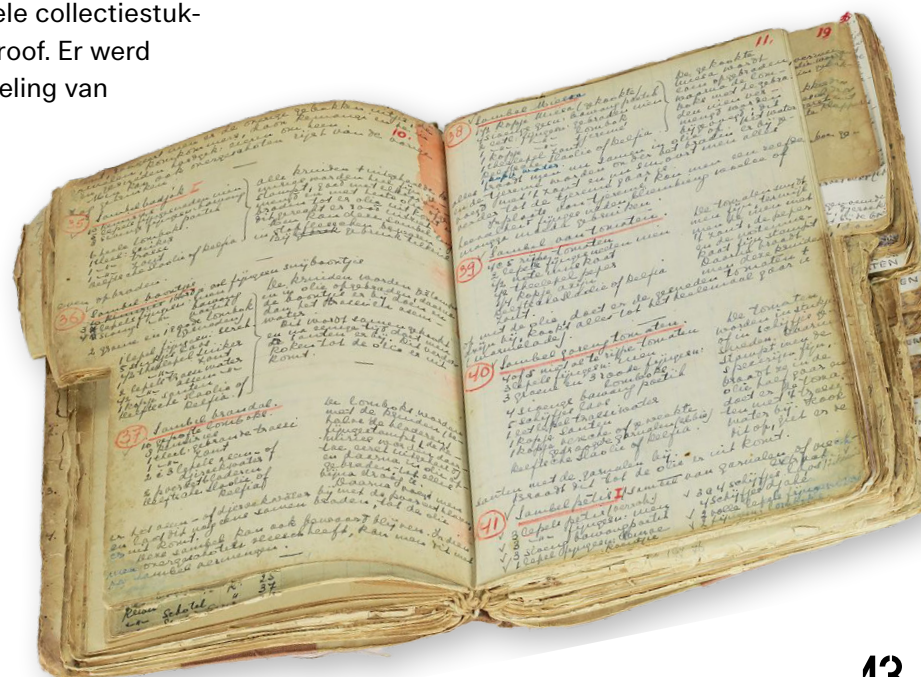
Commons te ontsluiten. Voor de digitalisering van uit Nederlands-Indië afkomstige collectiestukken werd met succes subsidie aangevraagd bij het Programma Indisch Erfgoed Digitaal – een samenwerkingsverband van de Koninklijke Bibliotheek, het Indisch Herinneringscentrum en het Netwerk Oorlogsbronnen.

In oktober kreeg het museum als steekproef een inspecteur op bezoek van de Inspectie Leefomgeving en Transport om te zien hoe wordt omgegaan met collectiestukken waarin asbest kan zijn verwerkt. Dit betreft kachels, drukpersen en bakelieten voorwerpen zoals radio's. Er werd gelukkig geen asbest aangetroffen. Naar aanleiding van deze inspectie werd een procedure opgesteld voor de omgang met en registratie van collectiestukken die potentieel asbest bevatten. Bij de samenstelling van de presentatie over de voormalige koloniën bleken enkele collectiestukken waarschijnlijk afkomstig uit roof. Er werd een begin gemaakt met ontwikkeling van beleid hieromtrent.

RAADPLEGING EN UITLENING

Door de digitalisering wordt de collectie minder vaak dan voorheen ter plekke geraadpleegd. In 2023 werd de collectie onder meer geraadpleegd voor onderzoeken naar Sicherheitsdienst-chef Willy Lages en de rol van vrouwen in het studentenverzet. Er werden bruiklenen beschikbaar gesteld aan het Amsterdam Museum, Museum De Dageraad – 'Het Schip' – in Amsterdam en het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem. De collectiebeheerder en collectiemedewerker behandelden verder 134 informatieverzoeken.

In de kleine, gespecialiseerde, door vrijwilligers bemande bibliotheek, werden 15 onderzoekers en scholieren ontvangen. Voorts werden 210 mensen die per e-mail of telefoon informatie vroegen door de bibliotheekmedewerkers geholpen.

5 EDUCATIE EN TOEGANKELJKHEID

‘Verzets-bijpersoon’ uit Verzetsmuseum Junior Nel Borsboom op 3 mei – tijdens de meivakantie – in gesprek met jonge bezoekers. Nel nam deze door gezinsbezoek zeer gewaardeerde activiteit over van verzets-hoofdpersoon Jan Slomp, die eind 2022 overleed.

NIEUWE EDUCATIEVE PROGRAMMA'S

Voor de vernieuwde vaste opstelling werd in de loop van het jaar een nieuw educatief programma ontwikkeld. Stimulering van de waardering voor rechtsstaat en democratie is daarin een expliciet leerdoel naast kennisoverdracht. Er wordt aandacht besteed aan antisemitisme en islamofobie om polarisatie tegen te gaan. Aanvankelijk werden vier 'themalijnen' ontwikkeld, waarin deelgroepjes via verschillende routes door het museum gingen. Uit de tests bleek er behoefte aan meer eenheid in de programma's van de vier subgroepen. In het uiteindelijke programma start een deel van de leerlingen na de introductiefilm in de gehoorzaal met een 'over de streep' spel, waarin thema's uit het museum voor de scholieren worden gelinkt aan stellingen over hun eigen leven. Een andere groep start met de interactieve rondleiding door het museum en sluit af met het spel.

Uit de feedbackformulieren van docenten:

"Wat goed dat aan de leerlingen gevraagd wordt zich te verplaatsen in een wereld zonder democratie."

"De leerlingen vonden het interessant om alles te zien. Bijvoorbeeld de Jodensterren, Ariër-verklaring of de kaart van Amsterdam (...) Als er vragen door de leerlingen worden gesteld wordt hier goed op ingespeeld."

Bij de leerlingen maakt het over-de-streep-spel veel los:

"Ik durf mij wel uit te spreken, alleen niet als ik daar een ander pijn mee doe."

"Ik zou geen vreemde mensen bij mij laten onderduiken, maar wel mijn vrienden als die in gevaar zouden zijn."

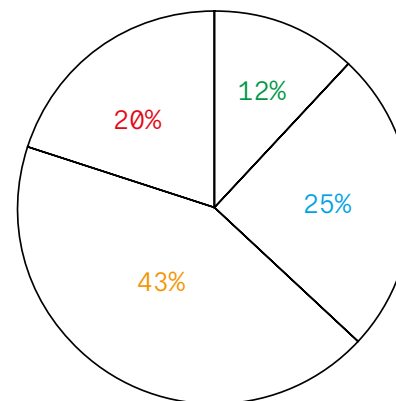
IK DURF MIJ WEL UIT TE SPREKEN, ALLEEN NIET ALS IK DAAR EEN ANDER PIJN MEE DOE

Meer dan ooit brachten leerlingen de actuele oorlogen in Oekraïne en Gaza ter sprake. Leerlingen vinden het ingewikkeld dat Rusland tijdens de Tweede Wereldoorlog tegen nazi-Duitsland vocht, terwijl ze het land nu als agressor meemaken. Vooral vlak na 7 oktober werden er regelmatig antisemitische opmerkingen gemaakt door leerlingen die boos waren over het geweld in Gaza. Museumdocenten plaatsen daar andere zienswijzen tegenover, gericht op het veroordelen van acties, niet van hele bevolkingsgroepen.

Het museum biedt vanaf schoolseizoen 2023/24 in samenwerking met het netwerk 'Musea in gebaren' ook rondleidingen aan in gebarentaal. Het museum werkt hiervoor vooral samen met een freelance museumdocent die gebarentaal als moedertaal heeft. Vanwege de nog niet goed functionerende geleidelijnen werd de ontwikkeling van het educatieve programma voor leerlingen met een visuele beperking pas aan het eind van het jaar opgevat.

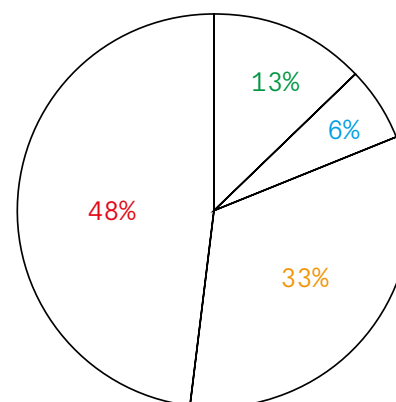
HERKOMST SCHOLIEREN 2023

■ Amsterdam
■ Rest van Noord-Holland
■ Rest van Nederland
■ Buitenland

SCHOOLTYPEN 2023

■ Primair onderwijs
■ Voortgezet onderwijs
■ MBO/hoger onderwijs
■ Buitenland

Het Verzetsmuseum informeerde collega-instellingen uit binnen- en buitenland over de toegankelijkheid voor mensen met een auditieve of visuele beperking. Als pionier op dit gebied moest het museum deels het wiel uitvinden. Ondanks de tests met adviseurs uit de doelgroep vooraf, moesten de geleidelijnen worden aangepast. Ontwikkeling van het educatieprogramma voor leerlingen met een visuele beperking werd aan het eind van het jaar opgevat.

GROEPSBEZOEK

In het pre-coronajaar 2019 doorliepen in totaal 25.959 jongeren een begeleid educatief programma van het Verzetsmuseum; in 2023 lag dat aantal op 21.387. Dat is relatief veel aangezien het educatieve programma voor de nieuwe vaste opstelling pas in het derde kwartaal volledig was ontwikkeld en *Verzetsmuseum Junior op Wielen* in Amsterdam minder werd geboekt door het wegvallen van de parkeeronthefing.

Van de educatieve bezoekers kwamen er 17.367 naar het museum; bezochten 2.898 leerlingen *Verzetsmuseum Junior op Wielen*, en werden 115 leerlingen door een museumdocent begeleid door het in de coronatijd ontwikkelde virtuele Verzetsmuseum Junior.

Doordat het educatieve programma voor de vernieuwde vaste opstelling pas in het najaar voltooid was, werd hier 35% van de leerlingen ontvangen (7.613 leerlingen). In het pre-coronajaar 2019 was dit 42%.

29% (6.134 leerlingen) werd ontvangen in Verzetsmuseum Junior; 18% (3.905 leerlingen en bezoekers tijdens evenementen) bezocht *Verzetsmuseum Junior op Wielen*. 17% (3.620 leerlingen) maakte een begeleide buurtwandeling; en 1% (115 leerlingen) bezocht Verzetsmuseum Junior virtueel met begeleiding van een museumdocent.

Het percentage leerlingen uit het primair onderwijs nam ten opzichte van 2019 toe van 43% tot 48%. Uit het voortgezet onderwijs kwam 33%; 6%

uit het MBO en hoger onderwijs en 13% uit het buitenland.

Van de basisschoolleerlingen kwam dit jaar 29% uit Amsterdam, 54% uit de rest van Noord-Holland en 17% uit de rest van Nederland. Van de leerlingen van het voortgezet onderwijs kwam 10% uit Amsterdam, 32% uit de rest van Noord-Holland, 34% uit de rest van Nederland en 24% uit het buitenland.

EDUCATIEVE PROGRAMMA'S BIJ WISSELTENTOONSTELLINGEN

Bij de Cas Oorthuys-tentoonstelling was een educatief programma voor mbo-studenten. 21 fotografiestudenten van het Mediacollege Amsterdam kregen in het museum een 'Visible thinking' workshop en een rondleiding van de conservator. De studenten namen deel aan de in hoofdstuk 6 beschreven fotowedstrijd.

WAT GOED DAT AAN DE LEERLINGEN GEVRAAGD WORDT ZICH TE VERPLAATSEN IN EEN WERELD ZONDER DEMOCRATIE

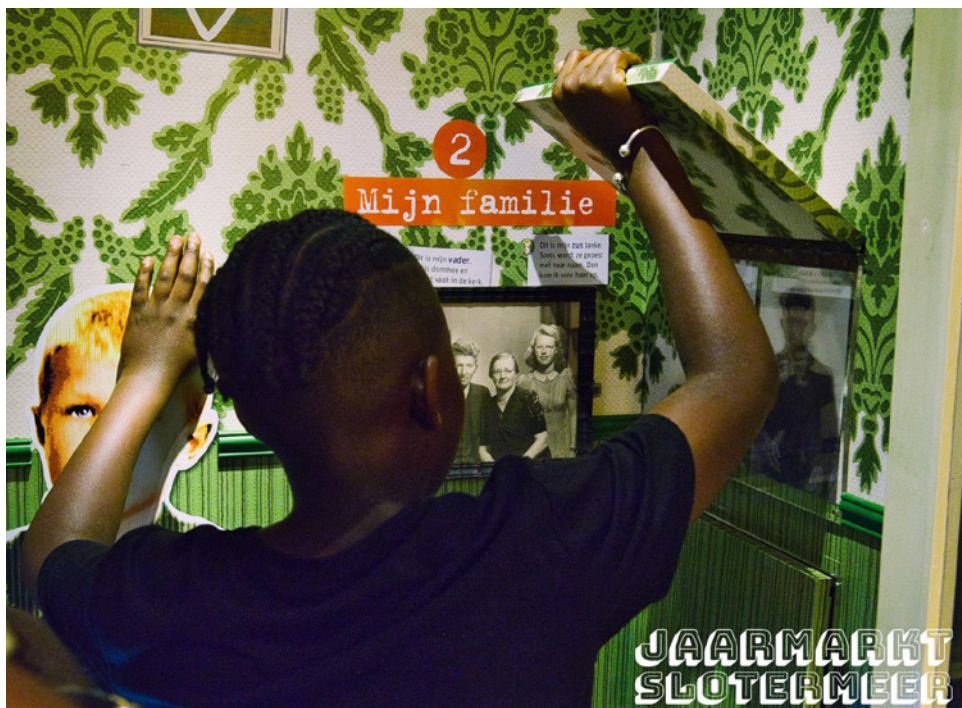
MUSEUMDOCENTEN

De schoolgroepen in het museum worden begeleid door ongeveer 60 goed getrainde, vrijwillige museumdocenten. Het is een gemêleerd team van gepensioneerden, werkenden en jongeren die werkervaring willen opdoen. De museumdocenten werden nauw betrokken bij de ontwikkeling van het nieuwe educatieve programma. Vanwege de vernieuwing van het museum en de zorgwekkende actualiteit, werden er extra trainingen aangeboden. Zo volgden de museumdocenten op 8 maart een workshop over de methode *I Ask* van het Joods Cultureel Kwartier en op 30 november een training over omgang met polarisatie door *Diversio*. Er werd een syllabus met achtergrondinformatie bij de verhalen uit de nieuwe opstelling samengesteld.

GEZINSPUBLIEK

Verzetsmuseum Junior was weer populair en werd in de weekenden en de schoolvakanties door 15.763 kinderen bezocht. Een groei van 33% ten opzichte van de 11.841 uit pre-coronajaar 2019. Op de website museumkids.nl en het reactieboek lieten kinderen en ouders weer veel reacties achter. Een greep daaruit:

"Ik heb Junior gedaan en vond het heel interessant. Ik vind het een aanrader! Wiebe, 11 jaar"
"Prachtig weergegeven voor kinderen en volwassenen. (...) Wij gaan naar huis met veel stof tot nadenken." *"The kids area is phenomenal!"*
"Thank you so much for presenting WWII in a way which educate but did not patronise children – For giving them stimulation but space to reflect on nuance, and find their own answers. Rachel, Alec + Archie from Scotland"

6 EVENEMENTEN

Hoogtepunt van de evenementen in 2023 was de indrukwekkende Anton de Kom-lezing van performer en activist Akwasi. Hij richtte zich in de vorm van brieven aan Anton de Kom. Na de lezing sprak *Trouw*-hoofdredacteur Cees van der Laan met Akwasi, Manoushka Zeegelaar Breveld en Babah Tarawally.

VASTE SERIES LEZINGEN EN GESPREKSBIJEENKOMSTEN

Het Verzetmuseum organiseert jaarlijks lezingen en debatten met vaste samenwerkingspartners om het thema van het museum te relateren aan nieuwe historisch-wetenschappelijke ontwikkelingen of de politieke actualiteit. In 2023 vonden plaats:

Anton de Kom-lezing

Op 27 juni gaf performer en activist Akwasi een indrukwekkende lezing in de vorm van brieven aan Anton de Kom voor een volle zaal met 140 razend enthousiaste bezoekers. Akwasi zal de brieven uitbreiden en publiceren. Partners bij de organisatie waren zoals al vele jaren dagblad *Trouw* en de Anne Frank Stichting. Na de lezing sprak *Trouw*-hoofdredacteur Cees van der Laan met Akwasi, Manoushka Zeegelaar Breveld en Babah Tarawally.

Sobiborbijeenkomst

Vond plaats op 29 oktober met onder andere bijzonder hoogleraar Holocausteducatie Marc van Berkel van de Radboud Universiteit in Nijmegen en gastsprekers over Holocausteducatie en de oorlog Israël-Hamas. Er werd extra beveiliging ingehuurd. De bijeenkomst voor ca. 60 aanwezigen, georganiseerd met de Stichting Sobibor, verliep echter zonder problemen en was inspirerend.

SYMPOSIA

Er vonden in 2023 vier symposia in het Verzetmuseum plaats die het museum organiseerde met eenmalige samenwerkingspartners.

- 26 mei: *Heritage of Hunger - Conveying difficult*

pasts, symposium als onderdeel van een meerjarig internationaal project waarin het Verzetmuseum participeerde met onder meer het NIOD en de Radboud Universiteit. Er waren 40 deelnemers uit Duitsland, België, Frankrijk, Spanje, Canada, Finland, Ierland, het Verenigd Koninkrijk en Nederland. De directeur van het Verzetmuseum verzorgde één van de presentaties.

- 22 juni: Symposium *Redding van kinderen uit de crèche* in samenwerking met uitgever Amphora Books. Met Esther Shaya en Frank Hemminga over Henriëtte Pimentel; Esther Göbel over Betty Oudkerk en andere kinderverzorgsters uit de crèche; Rosie Colthof in gesprek met Astrid Sy over haar roman over drie bij de redding betrokken jonge vrouwen en Bert Jan Flim over de rol van verzetsgroep NV. Zeer geslaagd voor circa 100 bezoekers.
- 24 februari, organiseerde het museum met Uitgeverij Noord-Holland een bijeenkomst rondom het boek *De onvermoeibare Brasser*.

Dertien plaatsen uit een strijdbaar leven, geschreven door de collectiebeheerder van het Verzetmuseum, Filip Bloem. Het museum kon de publicatie over deze bekende Zaanse verzetsman Brasser, van wie het museum een omvangrijke collectie heeft, realiseren dankzij een financiële bijdrage van Tata Steel, opvolger van Brassers voormalige werkgever Hoogovens. De bijeenkomst met ruim 100 aanwezigen vond plaats kort voor de herdenking van de Februaristaking, die Brasser bij Hoogovens op gang bracht. Na bijdragen van de directeur en schrijver Filip Bloem, werd het eerste exemplaar aangeboden aan Brassers dochter Anja Brasser.

- 2 november: Expertmeeting *Museums in Ukraine Facing War, Civil Unrest and Conflict*, onderdeel van een driedaagse conferentie van het International Council of Museums (ICOM), het International Committee for Memorial and Human Rights Museums, International Committee on Ethical Dilemmas en het NIOD. Het Verzetmuseum

Ter afsluiting van de bijeenkomst over het boek *De onvermoeibare Brasser. Dertien plaatsen uit een strijdbaar leven*, bood auteur en collectiebeheerder van het Verzetmuseum Filip Bloem, het eerste exemplaar aan aan Brassers dochter Anja. Bloem schreef het boek over deze bekende Zaanse verzetsman dankzij een financiële bijdrage van Tata Steel, opvolger van Brassers voormalige werkgever Hoogovens.

Het symposium Redding van kinderen uit de crèche, georganiseerd in samenwerking met uitgever Amphora Books had een uitgebreid programma. Op de foto rechtsonder poseren acht mensen die als kind zijn gered uit de crèche na afloop van de bijeenkomst op het podium.

was medeorganisator van de tweede conferentiedag met 27 deelnemers en interessante presentaties over Libanon, Rwanda en Oekraïne. De Verzetsmuseum-directeur verzorgde een presentatie over de Nederlandse musea tijdens de Tweede Wereldoorlog en de verbeelding van de oorlog in de vernieuwde presentatie.

RONDOM DE TENTOONSTELLING CAS OORTHUYS, VERZETSFOTOGRAAF

- 15 juni vond de feestelijke opening plaats met fotografe en ex-nieuwslezer Sacha de Boer, die sprak over de invloed van Oorthuys op haar werk, en een interview met Oorthuys-biograaf Sybrand Hekking. 120 aanwezigen, waaronder veel nabestaanden van Cas Oorthuys.
- Bij de tentoonstelling werd een fotowedstrijd georganiseerd, in samenwerking met *Het Parool*. 120 deelnemers dienden een foto in, in de stijl van Cas Oorthuys. Chef beeldredactie *Het Parool*, Eva de Vos, zoon van Cas, Frank Oorthuys en Verzetsmuseum-directeur Liesbeth van der Horst vormden de jury. Op 19 oktober werden de drie winnaars bekend gemaakt en kregen de winnende foto's een plek in de tentoonstelling, in bijzijn van de makers en tien leden van de Oorthuys-familie.
- 25 november stond de jaarlijkse Vriendendag voor ruim zestig donateurs van het museum in het teken van de tentoonstelling. Oorthuys-biograaf Sybrand Hekking gaf een lezing en Casper Oorthuys, kleinzoon van Cas, ging met hem in gesprek het communisme van Cas waarover in de familie veel discussie was.
- Op 28 december gaf Sybrand Hekking een lezing in het kader van de Kerstvakantie, gratis voor

museumbezoekers met een ticket. Er kwamen 83 belangstellenden luisteren.

BOEKPRESENTATIES E.D.

In het museum werden weer diverse boeken en andere producties van derden gepresenteerd:

- 10 maart: *Donkere wolken boven Parijs*, Nederlandse vertaling van een boek over de ontsnappingslijn Dutch-Paris opgezet door de Nederlandse zakenman Jean Weidner. Met bijdragen van conservator van het Verzetsmuseum Karlien Metz, de Amerikaanse schrijfster Megan Koreman en Maarten Elias van de Weidner Foundation.
- 8 mei: lancering nieuwe website door Stichting *Wie herdenken we op 4 mei?*
- 27 mei: presentatie van het boek *Zij wilden niet buigen, De Guerrilla van het KNIL op Timor 1942*.
- 8 juni: presentatie van *In gesprek met mijn moeder* geschreven door Bert Bakker over de Amsterdamse verzetsvrouw Riek Dik.
- 16 november: presentatie van het boek *Het Onderwater Cabaret* door Gerard Groeneveld over de Duits-Joodse onderduiker Curt Bloch en zijn satirische eenmanstijdschrift, waarbij ook de conservator van het museum sprak.
- 28 september: lancering Podcast *Weggegumd* over Ilse Wagner, een jeugdvriendin van Anne Frank.

OVERIGE EENMALIGE BIJEENKOMSTEN

- 3 en 5 januari vertelden in het kader van de Kerstvakantie jonge 'Erfgoeddragers' van de *Stichting In mijn Buurt* het oorlogsverhaal van ouders die ze hebben geïnterviewd.

- 26 januari vond de Nederlandse première van de Amerikaanse documentaire over Eva Schloss, *Eva's Promise*, plaats in het Verzetsmuseum in het kader van *Holocaust Memorial Day*. De bijeenkomst werd georganiseerd samen met de Anne Frank Stichting. Directeur en collectiebeheerder van het Verzetsmuseum treden uitgebreid op in de film. De makers, Susan Kerner en Stephen McCarthy, werden na afloop van de vertoning geïnterviewd door de directeur van de Anne Frank Stichting, Ronald Leopold.
- 3 en 10 maart: lezingen georganiseerd door Beliën & Van Tol Stadsverkenningen over de Baltische landen.
- 27 maart: herdenking aanslag bevolkingsregister, met bij de herdenkingssteen een korte toespraak door auteur Toni Boumans en na afloop in het museum een voorvertoning van de Channel 4-documentaire *Willem and Frieda* met Stephen Fry, waarin de Verzetsmuseum-directeur een prominente rol heeft. Er waren 40 belangstellenden onder wie veel nabestaanden van aanslagplegers.
- 3 mei: ging verzets-bijpersoon uit Verzetsmuseum Junior Nel Borsboom in het kader van de meivakantie in gesprek met de jonge bezoekers.
- 31 augustus: avondopstelling voor nieuwe studenten van de Universiteit van Amsterdam in het kader van hun Intreeweek. Er waren extra activiteiten in de Gehoorzaal en Juniorzaal. Er kwamen 482 studenten.
- 28 september: bijeenkomst *Het verhaal van CS-6* met Stadsverteller Karel Baracs, historicus Friso Hoeneveld en leden van de familie Boissevain, die de kern vormde van CS6. Boeiende bijeenkomst voor 110 aanwezigen.

Veel nabestaanden van de wegens de aanslag op het Amsterdamse bevolkingsregister gefusilleerde verzetsmensen woonden op 27 maart de herdenking bij, schuin tegenover het museum. Auteur Toni Boumans hield een korte toespraak. Na afloop was er in het museum een voorvertoning van de Channel 4-documentaire over de aanslag, *Willem and Frieda* met Stephen Fry als verteller.

- 27 december was er in de Kerstvakantie als extra attractie voor kinderen een museumdocent met een koffertje met authentieke voorwerpen aanwezig in Verzetsmuseum Junior.

COLLECTIEVE EVENEMENTEN

- 1 t/m 7 april: Museumweek: deelname aan de actie voor Museumkaart-houders die hun kaart mochten uitlenen.
- 30 april: Huizen van verzet. Collectiebeheerder Filip Bloem sprak op het terrein van het Wilhelmina Gasthuis over de overval van het verzet om er gewonde verzetsmensen te bevrijden.
- 4 mei: Dodenherdenking/Theater na de Dam. Het Verzetsmuseum had weer de traditionele avond-openstelling met daarna een voorstelling door schrijver en filosoof Jurriën Rood over persoonsbewijs-ontwerper Jacob Lentz.
- 5 mei: uitverkochte Vrijheidslunch met presentator Erik Dijkstra over de April-meistakingen van 1943, aansluitend bij de wisseltentoonstelling in dit 80ste herdenkingsjaar.
- 4 november: Museumnacht: onder de titel (On)gezien over de kunst van waarnemen en over niet kunnen of willen zien: over media, fotografie, toegankelijkheid en maatschappelijke zichtbaarheid. Zeer geanimeerde avond met 2.551 bezoekers. Er waren rondleidingen in Nederlandse gebarentaal, multi-zintuigelijke rondleidingen; een workshop Cyanotype door Tineke van Veen, protestborden maken met TRIK en Bas van der Schot, en een schrijfactie voor en met Amnesty International. Populair was ook de fotozuil in de hal. In de Gehoorzaal waren een bar en een framing-quiz. En er waren optredens van de band Afrogrooves samen met ongedocumenteerden van *Here to Support*. Er ontstond ophef over hun projectie van een Palestijnse vlag (zie ook Hoofdstuk 7).

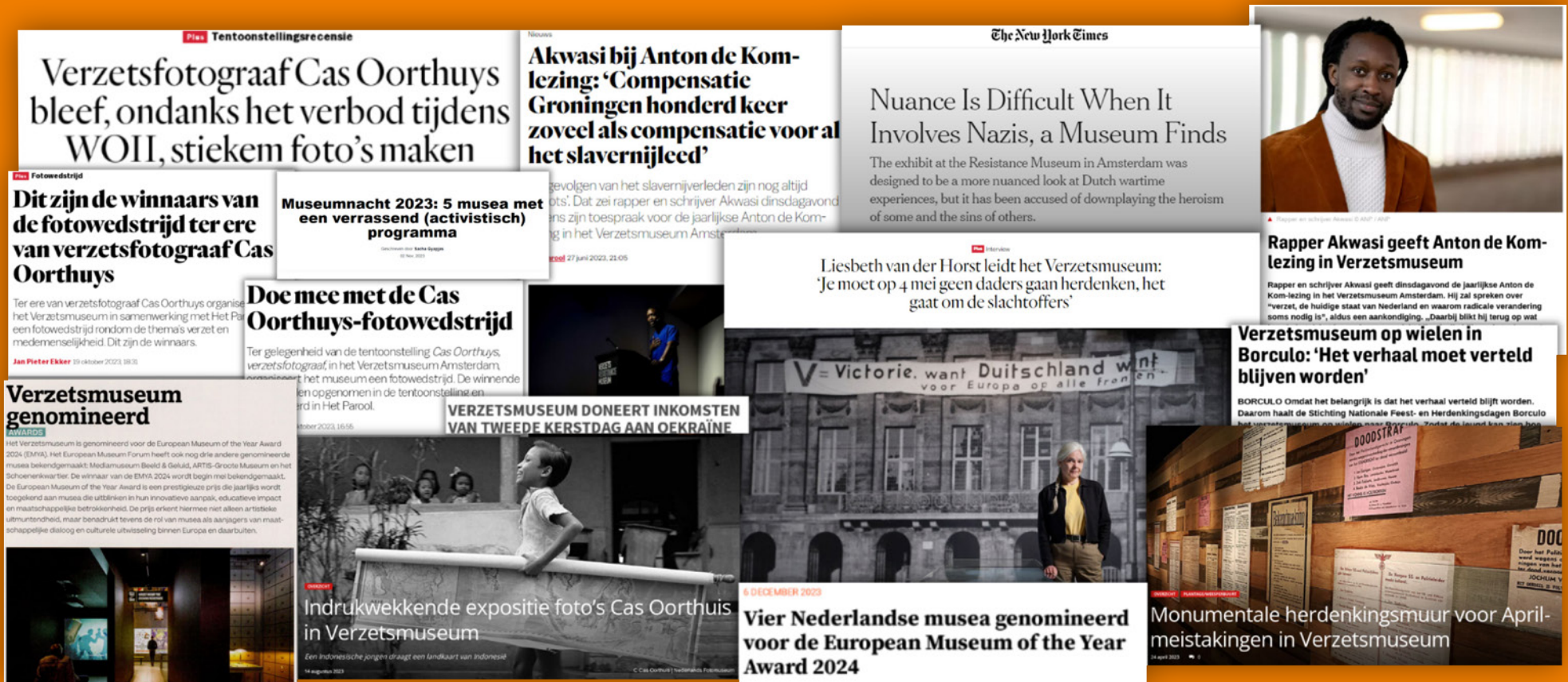
PODCASTS

De in 2021 en 2022 door het Verzetsmuseum met podcastmaker Freek Schreuder gemaakte podwalks door de Rivierenbuurt en de Plantagebuurt, met oud-burgemeester Job Cohen als verteller, werden ook in 2023 veel gebruikt. De wandeling door de Rivierenbuurt werd 5.071 keer gebruikt. De Nederlandse versie van de wandeling door de Plantagebuurt werd 4.783 gebruikt, de Engelse versie 2.860 keer en de Duitse versie 133 keer.

Meer dan 2500 jonge bezoekers kwamen naar het Verzetsmuseum tijdens de Museumnacht. Onder de titel (On)gezien waren er rondleidingen in Nederlandse gebarentaal, multi-zintuigelijke rondleidingen; workshops Cyanotype en protestborden maken, en een schrijfactie voor en met Amnesty International. Populair was ook de fotozuil in de hal. In de Gehoorzaal waren een bar en een framing-quiz. Ook waren er optredens van de band Afrogrooves samen met ongedocumenteerden van Here to Support.

7 PUBLIEK, MARKETING EN PR

In kranten, magazines en online media was de onbetaalde publiciteit voor het Verzetsmuseum in 2023 goed voor een bereik van 566 miljoen mensen (bron: Media Info Group Media-analyse 2023). Deze publiciteit had een mediawaarde van € 1.677.000.

FYSIEKE BEZOEKERS

Zoals gezegd was het Verzetsmuseum in 2023 voor het eerst sinds 2019 weer het gehele jaar zonder beperkingen geopend. Er werd een record van bijna 114.000 bezoekers gehaald, waarvan 21.387 scholieren die een educatief programma doorliepen.

De vernieuwing van de vaste opstelling en een personeelsswisseling gaven veel veranderingen voor het balieteam. De maandelijkse enquête over de herkomst en samenstelling van publiek werd daardoor pas in de loop van 2023 opgevat. Het beeld van het profiel van de bezoekers en van de trends en ontwikkelingen in de samenstelling van de bezoekers zijn dit jaar daarom iets minder zeker dan in de voorgaande jaren. Dit geldt niet voor de herkomstlanden en -gebieden, die van alle bezoekers via het kassasysteem worden geregistreerd.

Door de heropening met alle publicitaire aandacht werd de trend tot toename van het aantal individuele Nederlandse bezoekers voortgezet. Het steeg van 24% in 2017 tot 35% in 2018, 39% in het laatste pre-coronajaar 2019, en 40% in 2023. Hiervan kwam 24% uit de regio Amsterdam en 16% uit de rest van Nederland. Van de 60% individuele bezoekers uit het buitenland kwam 44% uit Engelstalige landen (Groot-Brittannië, Ierland, Canada, Australië, Nieuw-Zeeland, Verenigde Staten), 13% uit de rest van Europa (Oost en West) en 3% uit de rest van de wereld. Er werden bezoekers uit 122 landen ontvangen. Bij de bezoekers in schoolverband lag het aantal Amsterdammers op 21%; 67% kwam uit de rest van Nederland en 13% uit het buitenland.

De verdeling naar leeftijd is op basis van de dit jaar helaas te beperkte steekproef niet goed vast te stellen. Terwijl het publiek lijkt te zijn verjongd, geven de cijfers een trend naar veroudering aan. Het percentage individuele bezoekers tot en met 18 jaar lag op 18%, dat van 19 tot en met 25 jaar op 14%, dat van 26 tot en met 35 op 18%, dat van 36 tot en met 50 op 15%, dat van 51 tot en met 64 jaar op 19% en de 65-plussers op 16%.

THE BEST THING I DID IN AMSTERDAM & I DID IT ALL

DIGITALE BEZOEKERS

Het museum had in 2023 geen gelivestreamde bijeenkomsten meer en de belangstelling voor digitale tentoonstellingen nam sinds fysiek bezoek weer mogelijk is, drastisch af. Het was – in combinatie met de beperkte capaciteit van ons abonnement voor virtuele tentoonstellingen – reden om de virtuele versie van de tentoonstelling *Wees Moedig!/Be Brave!* over de Februaristaking aan het begin van het jaar niet meer online te houden. De virtuele versie van Verzetsmuseum Junior voor individueel publiek werd wel online gehouden en ruim 1000 keer bekeken.

De twee al genoemde podwalks werden 12.847 beluisterd. De buurtwandelingen die in tekst gratis kunnen worden gedownload via IZI.travel, werden in 2023 ook nog 858 keer gedownload.

WEBSITE

Op de in 2022 vernieuwde website werden in 2023 verschillende aanpassingen doorgevoerd. De site had versies in het Nederlands, Engels, Frans, Duits, Italiaans, Spaans en Portugees. Het bleek al snel dat de personele bezetting het niet toeliet al deze varianten te onderhouden. Alleen de Nederlandse en Engelse versies werden behouden. Voor de overige talen zijn landingspagina's met basale informatie gemaakt, die verder verwijzen naar de Engelse website. Om het wervende karakter van de website te versterken zijn op de homepage actuele recensies van onder meer Google, Tripadvisor en GetYourGuide zichtbaar gemaakt. Deze worden automatisch vernieuwd.

In 2023 werden ook aanpassingen doorgevoerd om de toegankelijkheid voor mensen met een visuele of auditieve beperking te verbeteren. Voorts werden er vijf webdossiers toegevoegd op basis van teksten en beeldmateriaal van oude tentoonstellingen. De medewerker Diversiteit en Inclusie nam de website door op taalgebruik dat als kwetsend kan worden ervaren. Het vergde vooral in de wat oudere 'dossiers' kleine aanpassingen die medio augustus werden doorgevoerd. Webbouwer Fabrique gaf in oktober aan onze website niet langer te kunnen onderhouden. Vanaf 1 januari 2024 wordt het onderhoud uitgevoerd door Internetbureau Omines uit Eindhoven.

De website kreeg in 2023 196.629 bezoekers, vrijwel hetzelfde aantal als in 2022. Het aantal geraadpleegde pagina's steeg licht van 706.837 in 2022 naar 774.061 in 2023. Sinds de coronatijd is de website belangrijk voor de verkoop van

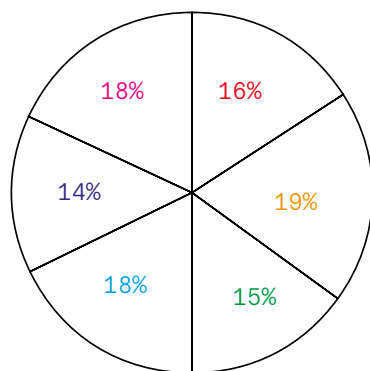
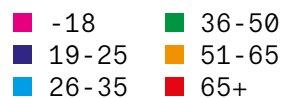
FYSIEKE BEZOEKERSAANTALLEN 2023

Individuele bezoekers volwassenen	71.557
Individuele bezoekers kinderen/jongeren t/m 18 jaar	15.763
Groepsbezoek volwassenen en bezoekers evenementen	5.023
Groepsbezoek basisonderwijs	9.775
Groepsbezoek voortgezet onderwijs	6.677
Groepsbezoek MBO/HBO/WO	1.252
Groepsbezoek buitenland/inburgeraars	2.676
Educatieve activiteiten op openbare locaties	1.007
Totaal	113.730

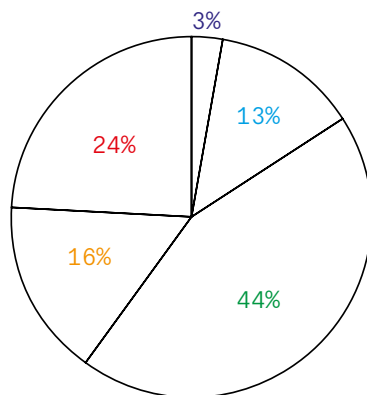
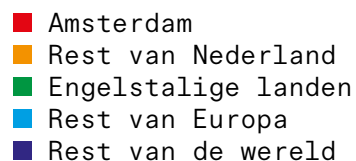
DIGITALE BEZOEKERSAANTALLEN 2023

virtuele tentoonstelling <i>Wees Moedig!</i>	24
Verzetsmuseum Junior virtueel individueel	1.179
Verzetsmuseum Junior virtueel scholieren	115
podwalk Rivierenbuurt Nederlands	5.071
podwalk Plantagebuurt Nederlands/Engels/Duits	7.776
IZI.travel-wandeling Anne Frank Huis-Verzetsmuseum	755
IZI.travel-wandeling Plantagebuurt	103
Totaal	15.023

LEEFTIJDEN INDIVIDUELE
BEZOEKERS 2023

HERKOMST INDIVIDUELE
BEZOEKERS 2023

tickets. Individuele bezoekers kunnen ook een kaartje kopen bij de kassa van het museum, maar 14% kocht de tickets van tevoren online. Voor de evenementen verloopt de verkoop volledig online. Het gedoe met reserveringslijsten is verleden tijd.

Er vonden geen grote verschuivingen plaats in de leeftijden van de websitebezoekers: 14% van de bezoekers viel in de leeftijdscategorie 18 tot en met 24 jaar, 19% was 25 tot en met 34 jaar, 17% 35 tot en met 44 jaar, 17% 45 tot en met 54 jaar; 15% was 55 tot en met 64 jaar en 18% bestond uit 65-plussers. De man-vrouw verhouding verschoof licht: 55% van de bezoekers was vrouw (ten opzichte van 52% vorig jaar) en 45% man.

Het digitale monument voor de Nederlandse politieke gevangenen in kamp Dachau blijkt in een behoefte te voorzien. In 2023 ontving het museum 159 aanvullingen van informatie. Hiervan kwamen er ruim 100 van de gepensioneerd arts mevrouw Reinoutje Kaas, die onderzoek doet naar Nederlandse kampgevangenen.

Naast de gewone website van het museum www.verzetsmuseum.org, beheert het Verzetsmuseum ook een aparte website, www.walravenvanhall.nl, die in 2011 werd gemaakt bij een wisseltentoonstelling over de bankier van het verzet. Deze aantrekkelijke website die doorgaans ca. 15.000 bezoekers per jaar trekt, was door technische problemen een groot deel van 2023 offline en er zijn geen bereikcijfers beschikbaar.

SOCIALE MEDIA

In 2023 zette het museum het bestaande beleid ten opzichte van de sociale media voort en oriënteerde het zich op verbetering in de toekomst. Voor jongeren zijn sociale media dé bronnen voor nieuws, kennisvorming en het uiten van hun mening. De berichten van het Verzetsmuseum zonder animatie, filmpjes en slides zijn voor hen te saai. Tot 2022 nam het bereik van Facebook en Instagram gestaag toe; in 2023 is een lichte daling ingezet, voor Facebook van 245.000 naar 235.600, voor Instagram van 10.300 naar 8.600. De gebruikers zijn, net als de museumbezoekers, wel relatief jong ten opzichte van andere musea. Op Facebook is 34% jonger en 66% ouder dan 45 jaar. Op Instagram is 55% jonger en 45% ouder dan 45 jaar. De man/vrouw-verhouding voor Facebook en Instagram is vergelijkbaar: via Facebook bereikten we 62% vrouwen en via Instagram 65%. Filmpjes van het Verzetsmuseum op YouTube kregen 12.400 views.

Om verbetering van het bereik onder jongeren te onderzoeken zijn in 2023 de sociale media van het Verzetsmuseum geanalyseerd door Younes Douari van de stichting Unseen, die onder meer biculturele jongeren bij de politiek betreft. In twee workshops met hem is nieuw beleid ontwikkeld. Besloten is om de digitale content aantrekkelijker te maken voor de doelgroep van ca. 20 tot 35-jarigen, waaronder specifiek ook degenen met een cultureel diverse achtergrond. De veranderingen zullen in 2024 worden doorgevoerd. De focus zal worden verlegd van Facebook naar Instagram waarbij de mogelijkheden voor animatie, filmpjes en slides worden benut. Om

aantrekkelijke sociale mediaberichten consistent en continu te produceren, is extra personele expertise en capaciteit onontbeerlijk. Het museum heeft hiervoor middelen gereserveerd in het Ondernemingsplan 2025-2028.

In 2023 werden 79 berichten nog in de oude stijl geplaatst op Facebook en Instagram. Veel generieke weergaven kregen berichten over het bezoek van Stephen Fry aan het museum (4.375) en de nominatie voor de European Museum of the Year Award (2.532). Ook de in memoriams van onder meer verzetsvrouw Marga Grunberg, Trijneke Blom-Post (dochter van verzetsman Johannes Post) en relaties van het museum – Erwin Olaf, Paul van Vliet en Clair Polak – werden veel bekeken. Rondom de Pride Amsterdam van 22 juli t/m 6 augustus werd er een serie berichten gewijd aan queers tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Van oudsher krijgt het Verzetsmuseum lovende recensies op TripAdvisor, Google Maps en *ticket reseller* Tiqets. Sinds juli zijn daar de recensies via reseller Getyourguide bijgekomen. In 2023 kreeg het museum op deze platforms honderden recensies. Het overgrote deel van hen gaf het museum de maximale 5 sterren. Tiqets nomineerde het Verzetsmuseum met drie andere musea als beste van Nederland. Op basis van de reviews van internationale experts (journalisten en reisgids-auteurs) kreeg het museum van Tripexpert de Expert Choice Award en aan het eind van het jaar stond het Verzetsmuseum op TripAdvisor op nummer 1 als meest gewaardeerde historische museum. Bezoekers schreven:

★★★★★ 9 maanden geleden

Werkelijk een excellent museum. Heel mooi en informatief opgezet en de vele persoonlijke verhalen zetten je aan het denken. Hoe zou ik zelf handelen in zo'n situatie?

De tentoonstelling is erg toegankelijk en ook aan mensen met een visuele en auditieve beperking is gedacht. Als Nederlandse die al veel gelezen heeft over de oorlog heb ik toch weer nieuwe dingen geleerd, en voor buitenlandse bezoekers is dit een uitstekende vertelling van het Nederlandse oorlogsverhaal.

Dit is een van de beste musea die ik in mijn leven heb bezocht.

★★★★★ 7 maanden geleden

Prachtig kindergedeelte, interactief, heel boeiend, ik kreeg de kinderen bijna niet meer mee naar huis. Je bent er zeker een ochtend of middag mee zoet. Ook voor volwassenen interessant. Ik denk geschikt voor kinderen vanaf 7/8 jaar.

★★★★★ een jaar geleden

Wow wat een indrukwekkend mooi opgezet museum. Door alle kleine hoekjes voelt het niet en beetje geheimzinnig, verboden aan. Iets wat goed past in het thema verzet. Doordat er veel kleine hoekjes zijn heb je zelfs met veel bezoekers niet het gevoel in een overvol museum te zitten. Door de vele bezienswaardigheden, persoonlijke artikelen, kleding, gebruiksvoorwerpen, foto's, verhalen, filmpjes, kranten, aanplakbiljetten en ga je een beetje terug in de tijd, je voelt een beetje hoe voorzichtig de mensen in die tijd moesten zijn. Het zien van al deze verhalen maar vooral het zien van de joden ster heeft een hoop emoties los gemaakt. Erg indrukwekkend. Vrij dicht in de buurt ligt het holocaust monument, het is het waard om hier ook even een bezoekje te brengen na een bezoekje aan dit museum, zo word het duidelijk waar deze verzetsstrijder zo voor strijden.

★★★★★ 9 maanden geleden

Een hele interessante beleving. Bij het binnenkomen was er een vriendelijke man die ons uitleg gaf over de rondleiding, handig dat ze microfoontjes hebben wat alles vertaalt. Het was heel mooi aangekleed, het werd allemaal informatief tentoongesteld met ook echte spullen vanuit de oorlog. Er waren ook filmpjes in het museum, alsof je het zelf beleefde. Makkelijk bereikbaar met de tram, nog geen 5 minuten lopen als je de tram uitstapt. Bovenal zeker een aanrader!

★★★★★ 7 maanden geleden

Heel mooi museum met verhalen die je niet alleen iets leren, maar ook zeker raken. Neem zeker voldoende tijd voor je bezoek zodat je ze allemaal kan ontdekken. Zeer leuke en sfeervolle inrichting die uitnodigt om verhalen niet enkel te luisteren of lezen, maar echt te ontdekken. De interactieve kastjes, schermen, ... maken een bezoek zeker de moeite waard! Wij waren er 2 uur en kwamen nog wat tijd te kort om alles te zien. We komen zeker terug!

We kwamen voor een uurtje en bleven tot sluitingstijd 3 uur!

okt. 2023 • Stellen

Geweldig interactief en informatief! Veel interessante verhalen en achtergrond informatie. Unieke stukken uit die tijd te zien.

Interactieve ontdekking van het Nederlandse verzet

dec. 2023 • Stellen

Het vernieuwde museum combineert perfect de tijdslijn van de Tweede Wereldoorlog met de keuzes en dilemma's van de bevolking om al dan niet verzet te plegen. Op basis van individuele verhalen en getuigenissen krijg je een goed beeld van de vele opofferingen, maar ook de spitsvondigheden en het technische vernuft van het verzet. Zoek ook het verstopte klaslokaaltje en ga zeker langs in de verschillende kamers van de kinderen in het verzet!

★★★★★ 10 maanden geleden

Erg mooi museum, zeer indrukwekkend wat er allemaal verzameld is. Ook de tentoonstelling van Cas Oorthuys, de verzetsfotograaf is erg indrukwekkend en minder bekend bij veel mensen denk ik. Een aanrader om hier eens naar toe te gaan, Laten we niet vergeten wat er allemaal is gebeurd maar het ook zeker levend houden voor de generaties na ons.

Van oudsher krijgt het Verzetsmuseum lovende recensies op TripAdvisor, Google Maps en de laatste jaren ook van de ticket reselles Tigtets en Getyourguide. Het museum kreeg honderden recensies, met meestal de maximale vijf sterren.

“Een museum waarvan je niet meer kunt wensen, dames en heren DIT IS EEN MUSEUM.”

“Wonderful Museum about the WWII occupation time and its development over time. I loved that the question: ‘What would you have done?’ is always bounced back to the visitor.”

“Werkelijk een excellent museum. Heel mooi en informatief opgezet en de vele persoonlijke verhalen zetten je aan het denken. Hoe zou ik zelf handelen in zo’n situatie? (...) Dit is een van de beste musea die ik in mijn leven heb bezocht.”

“I cannot recommend this museum enough. We spent 3hrs here slowly reading and listening to everything. I was so impressed by the design and curation; so much thought was put into weaving personal stories and historical events into a moving and thought-provoking narrative.”

“The best thing I did in Amsterdam & I did it all.”

AUDIO-, GEBARENTAAL- EN SMARTPHONETOURS DOOR HET MUSEUM

Het museum biedt de bezoekers kosteloos een audiotour via podcatchers in zeven talen aan. Bij de heropening waren de tours in andere vreemde talen dan het Engels nog niet beschikbaar. Door praktische en technische problemen waren die pas in maart gereed. In 2023 werden de audio-tours 80.494 keer via de podcatcher beluisterd. De reguliere audiotour werd in het Nederlands 23.616 keer gebruikt; in het Engels 48.888 keer, Frans 2.176 keer, Spaans 1.786 keer, Duits 3.009 keer, Italiaans 563 keer en Portugees 456 keer. Bezoekers konden de audiotours ook downloaden op hun eigen telefoons of tablets met de MapMyVisit app van Guide-ID. Dit gebeurde maar 45 keer.

De toegankelijkheid voor mensen met beperkingen was – zoals al vermeld – in 2023 nog niet optimaal. Er werden daarom nog geen bezoekers onder deze groepen geworven. Bezoekersaantallen uit deze groepen waren nog beperkt. De videotour in Nederlandse Gebarentaal werd 26 keer gebruikt; de tour voor blinden en slechtzienden 197 keer.

WERKELIJK EEN EXCELLENT MUSEUM. HEEL MOOI EN INFORMATIEF OPGEZET EN DE VELE PERSOONLIJKE VERHALEN ZETTEN JE AAN HET DENKEN

PROMOTIE EN PUBLICITEIT

Aan het begin van het jaar was er nog veel publiciteit voor de vernieuwde vaste opstelling en discussies daarover. Op 27 januari werd de ‘Helden-kwestie’ uitgebreid behandeld in de *New York Times*. In de Europese editie stond het zelfs op de voorpagina. In maart werd de postercampagne voor het heropende museum herhaald

en er werd nog tot in de zomer geadverteerd. In april wijdde Omroep Zwart een radio-item aan de geportretteerde verzetsmensen uit de koloniën. De nieuwe opstelling was ook aanleiding voor interviews met de directeur in het *Vfonds Magazine* en de rubriek Amsterdammers van *Het Parool*, met de conservator in het *NCMagazine* van het Nationaal Comité 4 en 5 mei en met Hoofd Educatie en Toegankelijkheid in *IN Magazine* van het platform Accessibility. Later in het jaar werd het Verzetsmuseum over toegankelijkheid voor mensen met beperkingen geprezen in een artikel in AD en alle daaraan gelieerde kranten. De directeur schreef een column over het taalgebruik in de nieuwe opstelling voor *Impact Magazine*. De Deense radio wijdde aan het eind van het jaar een rapportage aan een Verzetsmuseumbezoek.

Er was veel publicitaire aandacht voor de wisseltentoonstellingen en activiteiten. De tentoonstelling met aanwinsten over de Februaristaking kreeg grote artikelen in *Het Parool* en AD en werd vermeld in artikelen over de Februaristakingherdenking in diverse lokale media. Het door het Verzetsmuseum gepubliceerde boek over Jan Brasser kreeg – deels ook in het kader van de herdenking van de staking – aandacht in *Het Parool*, het *Noord-Hollands Dagblad*, en het *Zaans Stadsblad*. Over de aanslag op het Bevolkingsregister op 27 maart werd de directeur geïnterviewd op Radio 1.

Rond 4 en 5 mei kreeg de tentoonstelling over de April-meistakingen onder meer een artikel in het *Reformatorische Dagblad*. De directeur trad op in de documentaire-serie *Vergeten helden* van

Het museum had in 2023 twee postercampagnes. In maart werd de campagne voor het heropende museum herhaald en in juni volgde een campagne voor de tentoonstelling *Cas Oorthuys, verzetsfotograaf*. Er hingen ook digitale Abri's met bewegende animatie op de metrostations.

Omroep Max, en de conservator in een documentaire-serie over het dagboek van Anne Frank van AVRO/TROS. Het bezoek van een delegatie van Oekraïense musea werd vermeld in het NOS-journaal, en uiteraard waren er allerlei vermeldingen over de 4 en 5 mei-activiteiten.

Verzetsmuseum Junior had in het voorjaar een groot artikel in de Museumkidz gids, over een bezoek van drie kinderen, en werd in het najaar getipt als Herfstvakantie-activiteit in NRC.

De Cas Oorthuys-tentoonstelling kreeg aandacht in *Het Parool*, de *Groene Amsterdammer*, *Aanspraak*, *Ons Amsterdam* en diverse fotomagazines en -websites en een rapportage op Radio 1. Er was een postercampagne voor de tentoonstelling in Amsterdam en er werd geadverteerd in diverse media. Nieuwe *free-publicity* was er rondom de fotowedstrijd van juli t/m september. De drie winnende foto's kregen een volle pagina in *Het Parool*.

Op 1 augustus werd de Engelstalige documentaire *Willem and Frieda* uitgezonden op NPO2 over de bij de aanslag op het Amsterdamse bevolkingsregister betrokken homoseksuelen met Stephan Fry als verteller. Het museum, dat betrokken was bij de documentaire, kreeg veel positieve reacties. Een artikel over Hannie Schaft in de *New York Times* met citaten van de Verzetsmuseum-directeur was aanleiding voor een Amerikaanse donatie.

Projectie van de Palestijnse vlag bij een optreden tijdens de Museumnacht – zonder medeweten van het museum – veroorzaakte enige ophef.

De vlag werd snel verwijderd maar foto's met boze reacties werden verspreid via sociale media en *Jonet*. Het was aanleiding voor een neutraal artikel in *De Telegraaf*, waarin het museum een toelichting kon geven. Het voorval werd in breder verband genoemd in *EW Magazine*, *Trouw*, het *Nieuw Israëlitisch Weekblad* en op *Geen Stijl*.

Voor de eigen achterban en relaties bracht het museum twee digitale Nieuwsbrieven uit voor gemiddeld 4155 abonnees. Deze nieuwsbrieven werden weer bovengemiddeld vaak (door ca. 49,85% van de geadresseerden) geopend. In mei en december verschenen ook papieren Nieuwsbrieven die werden verzonden naar meer dan duizend donateurs en relaties.

Conservator Karlien Metz op Radio 1 in gesprek met Umberto Tan over de fotografie en het verzetswerk van Cas Oorthuys naar aanleiding van de tentoonstelling *Cas Oorthuys, verzetsfotograaf*.

In kranten, magazines en online media was de onbetaalde publiciteit voor het Verzetsmuseum in 2023 goed voor een bereik van 566 miljoen mensen (bron: Media Info Group Media-analyse 2023). Deze publiciteit had een mediawaarde van € 1.677.000.

RELATIES

Na de vernieuwing ontving het Verzetsmuseum meer relaties dan ooit. Veel collega-musea hadden belangstelling voor de vernieuwende vaste opstelling. Ze kwamen uit heel Nederland en ook uit Duitsland, de Verenigde Staten, Italië, Oekraïne, het Verenigd Koninkrijk en IJsland.

Ook vertegenwoordigers van bij de Tweede Wereldoorlog betrokken organisaties zoals de Stichting 1940-1945, Stichting Gastsprekers, het Nationaal Comité 4 en 5 mei, het Comité Herdenking Februaristaking en het Nationaal Archief kwamen op bezoek. Op 21 april organiseerde het museum een programma voor het landelijke Veldberaad WO2 over de invloed van hedendaagse kwesties op de samenstelling van de nieuwe vaste opstelling. Er werden voorts delegaties van (internationale) studenten ontvangen van de Universiteiten van Amsterdam, Utrecht, Leiden en Maastricht. Subsidiegevers van onder meer het Gieskes-

Strijbis Fonds, het Amsterdams Fonds voor de Kunst, Stichting Het Gehandicapte Kind en de Stichting Democratie en Media kwamen een kijkje nemen. Andere prominente bezoekers waren onder meer de Oostenrijkse ambassadeur Astrid Harz, directeur van Stichting Vluchteling Tineke Ceelen en VVD-prominent Frans Weisglas. Vermeldenswaardig is ook de ontvangst van 15 leden van het meisjesdispuut GEMMA, mede opgericht door Hannie Schaft.

De directeur en staffleden adviseerden diverse organisaties en gaven presentaties over de vernieuwing voor allerlei instellingen, zoals ouderen-buurtvereniging SOOP en de Jonge Historici Nijmegen. Veel musea en niet-museale organisaties werden ook geadviseerd over de voorzieningen voor mensen met beperkingen. Collectiebeheerder Filip Bloem was naar aanleiding van zijn publicatie over Jan Brasser spreker bij de herdenking van de Februaristaking, de 1 mei-viering in Zaanstad en een 5 mei-viering in Castricum, en sprak over de mede door Brasser gepleegde overval op het Wilhelmina Gasthuis in het kader van het evenement 'Huizen van verzet'.

De directeur was ook spreker op internationale conferenties. Op 30 mei op een digitale conferentie van het internationale samenwerkingsverband van verzetsmusea RESNET, op 29 en 30 juni bij een academische conferentie in het Duitse Wuppertal getiteld *Occupied societies and local administration*, en van 11 t/m 13 oktober bij een conferentie van en in het NS Doku-centrum in München, getiteld *Memory and Violence*. In hoofdstuk 6 is al vermeld dat het Verzetsmuseum

De directeur van het Verzetsmuseum nam in 2023 deel aan meerdere internationale conferenties, waaronder een academische conferentie in het Duitse Wuppertal getiteld *Occupied societies and local administration*.

De gezamenlijke studiereis van de instellingen uit de Tweede Wereldoorlog-sector ging in 2023 naar München en Neurenberg. Op de foto een workshop in het NS Doku-centrum in München.

in eigen huis betrokken was bij een internationale ICEMO-conferentie, en een conferentie in het kader van het internationale project *Heritage of Hunger*.

Medewerkers woonden uiteraard ook bij bijeenkomsten van relaties bij: afscheidsrecepties, tentoonstellingsopeningen, lezingen, filmpremières, congressen, netwerkbijeenkomsten, kick-off-bijeenkomsten en herdenkingen. De herdenking van de aanslag op het bevolkingsregister op 27 maart was georganiseerd door het museum zelf.

Samenwerking is voor het Verzetsmuseum als relatief klein museum van groot belang. Het museum participeert in diverse vaste regionale, nationale en internationale samenwerkingsverbanden. In Amsterdam werd deelgenomen aan het Overleg Amsterdamse Musea (OAM), het Marketing Overleg Amsterdamse Musea (MOAM) en aan de bijeenkomsten van de Plantage Amsterdam van de culturele instellingen in de Oostelijke binnenstad. Landelijk was het museum vertegenwoordigd op de ledenvergadering van de Museumvereniging en twee medewerkers namen deel aan het jaarlijkse Museumcongres, dat dit jaar plaatsvond in Zwolle.

Het museum was ook weer nauw betrokken bij de landelijke Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 (SMH) en Veldberaad WO2. In 2023 werd een nieuwe stichting gevormd – WO2NET – waarin organisaties gericht op samenwerking in de Tweede Wereldoorlog-sector zijn samengevoegd.

De directeur nam aan het begin van het jaar deel aan een gezamenlijke studiereis van de sector naar München en Neurenberg. Al vermeld is het programma dat het Verzetsmuseum organiseerde voor het Veldberaad op 21 april. Hoofd Marketing nam deel aan een pilotproject van de SMH over digitale strategie en de medewerker voor educatieve projecten aan een project over co-creatie om te onderzoeken op welke manier jongeren buiten schoolverband duurzaam bij de sector kunnen worden betrokken. De collectiemedewerkers namen deel aan de bijeenkomsten van het SMH-collectieoverleg en de educatie-medewerker aan het SMH-educatie-overleg.

Met het vaste internationale netwerk van Europese verzetsmusea RESNET, geïnitieerd door de Schotse hoogleraar Philip Cooke, werd in 2023 digitaal contact gehouden. Voor personele ondersteuning is het museum al vele jaren partner van het Duitse *Aktion Sühnezeichen Friedensdienste* (ASF). Via de ASF, ondersteund door het *European Solidarity Corps* (ESC), werkt er jaarlijks tien maanden een jonge Duitse vrijwilliger bij het museum.

Voor de organisatie van activiteiten werkte het museum samen met vaste partners als dagblad *Trouw*, de Stichting Sobibor, het NIOD en het Amsterdamse en nationale 4 en 5 mei-comité. Op educatief gebied waren het Amsterdamse cultuur-educatieve expertisecentrum Mocca, het samenwerkingsverband Stad en Taal en het Holocaust Namenmonument weer vaste samenwerkingspartners.

8 ORGANISATIE

Op 16 augustus en 5 september ging het jaarlijkse uitje voor alle medewerkers en vrijwilligers per touringcar dit jaar naar het Instituut voor Beeld en Geluid in Hilversum en naar Weesp voor onder meer een lunch, stadsrondleiding en borrel.

DIRECTIE EN RAAD VAN TOEZICHT

De Raad van Toezicht vergaderde in 2023 zoals gebruikelijk vier keer en de Audit-commissie twee keer over de jaarrekening en de begroting van het komende jaar. Bahia Tahzib Lie verliet de Raad van Toezicht aan het begin van het jaar vanwege haar benoeming tot ambassadeur bij de Verenigde Naties in New York. Aan het eind van het jaar werd een vacature uitgezet om haar te vervangen. Voor het toekomstige beleid werd in 2023 het Ondernemingsplan 2025-2028 opgesteld. In het kader hiervan werd op 16 oktober gebrainstormd met Raad van Toezicht en het managementteam.

RISICOMANAGEMENT

Conform de Governance Code Cultuur is risicomanagement een integraal onderdeel van het gevoerde beleid. Sinds 2018 voldoet het museum aan de toen ingevoerde privacywetgeving. Het Verzetsmuseum heeft een uitgebreid bedrijfsnoodplan en een collectieveiligheidsplan. Calamiteiten en de ondernomen vervolgacties worden geregistreerd. Er worden dagelijks en wekelijks back-up tapes gemaakt van het computernetwerk; de weektapes worden buiten het museum bewaard. Voor risicobeheersing op financieel gebied wordt een strikte functiescheiding toegepast op basis van het vier-ogen-principe.

In 2023 werd het Bedrijfsnoodplan naar aanleiding van de veranderingen aan het gebouw herzien. Er volgden een collectieve bespreking en een ontruimingsoefening. Voor de balievrijwilligers waren er aparte instructiebijeenkomsten.

Ondanks de drastische prijsstijgingen in de bouwsector en andere extra kosten voor de vernieuwing van het museum, heeft het Verzetsmuseum nog altijd een goede continuïteitsreserve en een goede solvabiliteit. Het museum stelt ieder kwartaal een herijkte jaarresultaatprognose op, om zo nodig het financiële beleid bij te stellen.

WERKELIJK EEN EXCELLENT MUSEUM. HEEL MOOI EN INFORMATIEF OPGEZET

PERSONEEL

Het begin van het jaar stond voor het personeel nog geheel in het teken van de heropening. De voor de heropening ingehuurd marketingmedewerker bleef nog tot februari bij het museum betrokken. In de maanden daarop kwamen de museale activiteiten weer op gang. Per 1 april werd daarvoor een nieuwe medewerker Diversiteit en Inclusie aangesteld, en per 1 mei een medewerker in een werkervaringsplaats om het Hoofd Marketing en Evenementen te ondersteunen. Die datum startte ook een nieuw Hoofd Educatie en Toegankelijkheid haar werkzaamheden. Haar voorganger verliet het museum vanwege een nieuwe baan. Vanaf 1 september startte er ook een

nieuwe medewerker in een werkervaringsplaats bij de Educatieve Dienst.

Er werkten in 2023 ook weer stagiaires in het museum. Een studente Tourism Management van de Breda University of Applied Sciences werkte aan de marketing voor de heropening, een student met een tussenjaar werkte aan een tentoonstelling over de Stichting 1940-1945 voor 2024. Er werkten voorts weer twee jonge Duitse vrijwilligers via *Aktion Sühnezeichen Friedensdienste* bij het museum, en een Oostenrijkse vrijwilliger in het kader van een soortgelijk project van de Österreichischer *Auslandsdienst*.

Vanwege de heropening waren er begin 2023 veel bijeenkomsten ter bijscholing van de balievrijwilligers en museumdocenten. Er werden weer cursussen en herhalingscursussen Bedrijfshulpverlening (BHV) gevolgd, de Museumvakdagen werden bijgewoond en diverse eenmalige scholingsbijeenkomsten, over onder meer duurzame tentoonstellingsbouw, holocausteducatie en cybersecurity. Het managementteam hield ter voorbereiding van het Ondernemingsplan 2025-2028 een heidag op 15 mei in het Muiderslot en bracht een inspiratiebezoek aan het Drents Museum op 11 september.

Nieuw in 2023 was het Greenteam. Vier enthousiaste personeelsleden uit diverse geledingen vormden dit team om een om nieuw beleid met betrekking tot duurzaamheid te ontwikkelen en door kleine aanpassingen de negatieve gevolgen van de organisatie op natuur en milieu te beperken.

Het weer was goed en de sfeer was uitstekend tijdens het jaarlijkse uitje, dit jaar naar Hilversum en Weesp.

Er was ook ruimte voor ontspanning. Op 19 januari was er een feestelijke nieuwjaarsbijeenkomst met hapjes en drankjes en livemuziek van zanger-gitarist Son. Op 20 juni was er een zomerborrel, en het jaarlijkse personeelsuitje per touringcar ging dit jaar – in twee shifts op 16 augustus en 5 september – naar het Instituut voor Beeld en Geluid in Hilversum en naar Weesp voor onder meer een lunch, stadsrondleiding en borrel. Op 15 december werd het jaar afgesloten met de gebruikelijke eindejaarsborrel.

Per 31 december 2023 bestond het personeelsbestand van het museum uit 17 personen. Het betrof 14 mensen met een regulier, parttime dienstverband (10,6 fte), twee werkervaringsplekken (1,8 fte) en een medewerker in een gesubsidieerde functie (0,8 fte). Verder werkte er een deel van het jaar een projectmedewerker voor *Verzetsmuseum Junior op Wielen* (0,8 fte) in het museum, de al genoemde freelancers en stagiairs en ruim 100 vrijwilligers, die essentieel zijn voor het museum. Onder hen 23 balievrijwilligers en 61 museumdocenten.

HUISVESTING EN FACILITEITEN

In hoofdstuk 3 kwamen de afrondende werkzaamheden voor de vernieuwing van de vaste opstelling aan bod. In het kader hiervan zijn veel onderdelen van het gebouw en faciliteiten – in eigendom van de Stichting – weer in optimale staat gebracht. In de loop van het jaar werden aanvullende verbeteringen uitgevoerd, onder meer vanuit het Meerjaren Onderhoudsplan (MOP). Zo werden de computerserver, de verouderde nood- en vlucht-wegverlichting en de bewakingscamera's vervan-

gen en werd het aantal nieuwe stoelen voor de gehoorzaal uitgebreid. Kleine mankementen na de oplevering – zoals de al snel beschadigde nieuwe wastafels – werden in eigen beheer hersteld. De gespannen toestand in de wereld was aanleiding om een noodknop aan te brengen onder de balie, waardoor na activering de Meldkamer ongemerkt in het museum kan meekijken om zo nodig hulpdiensten in te schakelen. Op verzoek van de balievrijwilligers werd door een paneel boven de balie de akoestiek verbeterd.

De vernieuwde klimaatinstallaties werkten helaas nog niet meteen naar behoren. Uit nader onder-

In mei werd er vocht en schimmel ontdekt in de muren van het depot en de schone werkplaats. Na lang zoeken bleek het via lekdetectie afkomstig van onder de vloer. Toen die werd opengebroken kwam er een ons onbekende, verstopte, oude afvoer tevoorschijn en kon het euvel worden verholpen. Hoewel dit soort verrassingen zich in het negentiende-eeuws pand vaker voordoen, verkeert het museumgebouw in goede staat.

zoek bleek de te beperkte capaciteit van de CV-ketel het knelpunt. Ook moest de luchtbehandelingskast opnieuw worden gecoat. Regelmatig waren er software-aanpassingen nodig. Aan het eind van het jaar was het klimaat bijna stabiel.

Ondanks de goede staat van onderhoud heeft het museum, gevestigd in een negentiende-eeuws pand met vroeg twintigste-eeuwse, door andere bouwwerken omringde uitbouwen, regelmatig te maken met onverwachte mankementen. Ook in 2023 waren er weer lekkages. In mei werd er vocht en schimmel aangetroffen in de muren van het depot en de schone werkplaats. Na lang zoeken bleek via lekdetectie het vocht afkomstig van een ons onbekende en onbereikbare oude afvoer onder de vloer in de schone werkplaats. Die was verstopt geraakt en via de isolatielaag onder de vloer was het vocht naar de muren getrokken. Nadat de vloer was opengebroken werd de afvoer ontstopt en voorzien van een verwijderbare plaat met een waterdetector. Licht beschadigde collectiestukken werden gerestaureerd. Op 14 augustus lagen er plassen water in de entreehal die bleken veroorzaakt door een verstopte afvoer in het naastgelegen restaurant. Vanaf 23 september druppelde het in de hoek van de wisselexpositieruimte. Het vergde weer veel onderzoek om de oorzaak – een van de afzuigkanalen op het dak – te vinden, maar reparatie was relatief eenvoudig en deze lekkage gaf geen schade.

DUURZAAMHEID

Het Verzetsmuseum is aangesloten bij het samenwerkingsverband De Plantage Amsterdam dat streeft naar duurzaamheid. Via de Plantage

Amsterdam wordt duurzame energie ingekocht. Uit de vergelijkende onderzoeken is het Verzetsmuseum altijd gunstig naar voren gekomen. De van oudsher beperkte budgetten vergden zuinig opereren. Het museum hergebruikt zoveel mogelijk apparatuur en materialen van wisseltonstellingen, is altijd petflesvrij geweest, produceert relatief weinig afval en scheidt het afval. De tentoonstellingen van het Verzetsmuseum krijgen door doorplaatsing naar collega-musea in het land vaak een tweede bestemming.

Met huisinstallateur Kuijpers werd een traject in gang gezet om de installaties verder te verduurzamen. Verduurzaming tijdens het vernieuwingstraject had al substantieel effect. Het stroomverbruik lag in 2023 25% lager dan in 2019 (het laatste jaar dat het museum ook het gehele jaar geopend was) en het gasverbruik 15% lager.

Het al genoemde 'greenteam' uit het personeel stelde onder meer richtlijnen op waardoor er minder wordt geprint. Papieren tickets zijn afgeschaft en kassabonnen worden alleen op verzoek uitgedraaid, voor druk- en printwerk wordt papier met een FSC-keurmerk en gerecycled printpapier gebruikt. Voor evenementen is er bij voorkeur vegetarische catering. Voor buitenlandse reizen wordt bij voorkeur gereisd per trein. Er zijn duurzaamheidseisen opgesteld waaraan de ingehuurd tentoonstellingsontwerpers en -bouwers moeten voldoen.

VRIENDEN

Het museum heeft van oudsher via de Vriendenstichting een groot aantal donateurs. Oorspron-

kelijk waren het directbetrokkenen bij het verzet. De afgelopen jaren neemt het Vriendenbestand af, doordat er meer Vrienden overlijden dan dat er nieuwe Vrienden bijkomen. Er stonden nog veel Vrienden in het adressenbestand die de afgelopen jaren geen bijdrage hadden overgemaakt. In de zomer werden ze allemaal gemaild. Resultaat was dat er 258 Vrienden werden uitgeschreven. Er kwamen 20 nieuwe Vrienden bij. Aan het eind van het jaar waren er 588 Vrienden. Het museum produceerde ansichtkaarten om onder de bezoekers nieuwe Vrienden te werven.

De samenstelling van het bestuur van de Vriendenstichting bleef in 2023 ongewijzigd. Op 25 november werd zoals al vermeld een zeer geslaagde Vriendenontvangst georganiseerd, met als centraal evenement een lezing over Cas Oortuys door diens biograaf Sybrand Hekking. Ook werd er teruggeblikt op de succesvolle heropening, en vooruit geblikt op de in 2024 te openen presentatie over de voormalige koloniën.

Naast leden van de Vriendenstichting heeft het museum ook bedrijfsdonateurs die het museum rechtstreeks steunen. Eind 2023 waren dit drie bedrijven, die staan vermeld in de bijlagen. Het museum heeft sinds 1999 voorts een Comité van Aanbeveling van prominente Nederlanders die het museum moreel ondersteunen. In 2023 trad Akwasi toe tot het Comité.

FINANCIËN

Het Verzetsmuseum had in 2023 een goed jaar, ook financieel. Door de hoge bezoekersaan-

tallen en een tariefverhoging na de heropening in december 2022, waren de publieksinkomsten en de opbrengsten uit de museumwinkel hoger dan begroot. Ook werd de gehoorzaal vaker dan verwacht verhuurd en ontving het museum ruim € 12.000 aan giften en donaties. De totale baten bedroegen € 2.056.250. De kosten waren ook wat hoger dan begroot; de salariskosten waren hoger door een substantiële stijging van de loonschalen per januari 2023. De materiële beheerlasten waren wat hoger dan verwacht door hoge onderhouds- en accountantskosten en extra kosten voor nazorg na de installatie van de nieuwe server.

De stijging van de kosten ten opzichte van het voorgaande jaar worden veroorzaakt door de sluiting van een half jaar in 2022 voor de vernieuwing van de vaste opstelling, waardoor ook de activiteiten stillagen. De totale lasten kwamen in 2023 op € 1.986.050. Na verrekening van de ontvangen rente sluit het museum het jaar af met een positief resultaat van € 80.255. Dit exploitatieresultaat viel hoger uit dan verwacht, waardoor aan het eind van het jaar een bedrag kon worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve voor projecten.

Het museum had per 31 december 2023 nog steeds een goede continuïteitsreserve en een solvabiliteitspercentage van 53,7%. De continuïteitsreserve voorziet erin om vier maanden de onvermijdelijke kosten voor personeel en huisvesting te kunnen voldoen. De liquiditeit was goed, de current ratio was 3,4 en de quick ratio 3,3. Het percentage eigen inkomsten uit private middelen was 66%.

Het Verzetsmuseum financiert het grootste deel van de activiteiten door projectfondsenwerving en heeft een vaste relatie met de grote culturele fondsen (Mondriaan Fonds, VSBfonds, Het Cultuurfonds, Fonds 21) en met het Vfonds (Nationaal Fonds voor Vrede, Vrijheid en Veteranenzorg). In 2023 werd het vernieuwingsproject succesvol afgerond met een inhoudelijk eindverslag en een financiële eindafrekening voor de 31 fondsen die een bijdrage leverden. De investeringskosten in de vernieuwing zijn grotendeels geactiveerd en worden in tien jaar afgeschreven. De toegekende subsidies en bijdragen zullen ook in tien jaar vrijvallen en zijn in de balans opgenomen onder de langlopende schulden.

Naar aanleiding van de definitieve vaststelling van de NOW-bijdrage over het eerste kwartaal van 2022 werd in 2023 nog een nabetaling van € 5.321 ontvangen.

In 2023 werden fondsen geworven voor twee wisseltentoonstellingen in 2025 en 2026. Voor wisseltentoonstellingen in 2024 ging het museum een samenwerking aan met het Nationaal Slavenijmuseum in oprichting en de Stichting 1940-1945, die tentoonstellingen over verzet tegen slavernij en over de roerige geschiedenis van het voormalig verzet zullen financieren.

Overzichten van alle instellingen, bedrijven, fondsen en overheden die het museum in 2023 steunden, zijn achterin dit verslag opgenomen. Het museum is deze gulle gevers, en ook de vele particuliere donateurs, veel dank verschuldigd.

NACHENIUS TJEENK STICHTING

Dr. C.J. Vaillantfonds
Goede Doelen Fonds van de Landelijke Vereniging van Crematoria

Het museum dankt alle sponsors en subsidiegevers. Een volledig overzicht is opgenomen in de bijlagen van dit verslag.

BALANS PER 31 DECEMBER 2023 (in euro's)

ACTIVA	31 december 2023	31 december 2022
Immateriële vaste activa	15.475	37.182
TOTAAL IMMATERIËLE VASTE ACTIVA	15.475	37.182
Materiele vaste activa		
<i>Vernieuwing vaste opstelling</i>	2.016.593	2.029.260
<i>Verbouwingskosten</i>	37.182	47.843
<i>Inventaris en inrichting</i>	81.317	45.711
TOTAAL MATERIËLE VASTE ACTIVA	2.135.092	2.122.814
Vorraden	41.829	33.968
TOTAAL VASTE ACTIVA	2.192.396	2.193.964
Vlottende activa		
<i>Vorderingen</i>	84.673	76.862
<i>Belastingen en premies</i>	10.770	152.105
<i>Vooruitbetaalde bedragen</i>	43.337	37.634
	138.780	266.601
Liquide middelen		
<i>Kas</i>	20.514	22.072
<i>Rabobank</i>	354.000	217.849
<i>Rabobank spaarrekening</i>	1.193.007	995.387
<i>Abnamro</i>	199.009	199.269
	1.766.530	1.434.577
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	1.905.310	1.701.178
TOTAAL ACTIVA	4.097.706	3.895.142

PASSIVA	31 december 2023	31 december 2022
Eigen vermogen		
<i>Continuïteitsreserve</i>	486.296	486.296
<i>Bestemmingsreserve financiering van activa</i>	612.951	440.565
<i>Bestemmingsreserve projecten</i>	225.195	322.401
<i>Bestemmingsreserve MOP</i>	275.733	270.658
<i>Bestemmingsfonds inrichting en techniek</i>	295.332	295.332
TOTAAL EIGEN VERMOGEN	1.895.507	1.815.252
Langlopende schulden		
<i>Investeringsubsidies vernieuwing vaste opstelling</i>	1.625.630	1.646.688
Kortlopende schulden		
<i>Crediteuren</i>	36.526	131.999
<i>Belastingen en premies</i>	45.690	9.402
<i>Vooruitontvangen subsidies en lopende projecten</i>	285.672	114.140
<i>Overige schulden en overlopende passiva</i>	208.681	177.661
	576.569	433.202
TOTAAL PASSIVA	4.097.706	3.895.142

EXPLOITATIEREKENING OVER 2023 (in euro's)

BATEN	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022	LASTEN	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
Directe opbrengsten				Beheerlasten personeel	352.252	320.101	301.687
<i>Publieksinkomsten</i>	1.029.326	930.960	265.777	Beheerlasten materieel	633.040	584.150	419.223
<i>Sponsorinkomsten</i>	1.750	1.500	2.500	TOTAAL BEHEERLASTEN	985.292	904.251	720.910
<i>Overige inkomsten</i>	13.212	15.000	10.752				
Indirecte opbrengsten	64.085	56.000	51.269	Activiteitenlasten personeel	657.578	661.917	521.743
				Activiteitenlasten materieel	343.180	350.700	161.848
TOTAAL OPBRENGSTEN	1.108.373	1.003.460	330.298	TOTAAL ACTIVITEITENLASTEN	1.000.758	1.012.617	683.591
Subsidie Gemeente	624.401	624.401	583.256	TOTAAL LASTEN	1.986.050	1.916.868	1.404.501
Amsterdam							
Overige subsidies/bijdragen				SALDO UIT GEWONE			
<i>Subsidies uit publieke</i>	68.504	87.018	42.328	BEDRIJFSVOERING	70.200	38.293	-165.204
<i>middelen</i>							
<i>Bijdragen uit private</i>	249.651	240.282	103.174	Saldo rentebaten/lasten	10.055	-	-1.879
<i>middelen</i>				EXPLOITATIERESULTAAT	80.255	38.293	-167.083
<i>Subsidies en bijdragen ivm</i>	5.321	-	180.241				
<i>Covid</i>				Toevoeging aan/onttrekking uit:			
TOTAAL SUBSIDIES/	947.877	951.701	908.999	<i>Continuïteitsreserve</i>	-	-	-
BIJDRAGEN				<i>Bestemmingsreserve</i>	-50.614	-93.700	-13.970
				<i>financiering van activa</i>			
TOTAAL BATEN	2.056.250	1.955.161	1.239.297	<i>Bestemmingsreserve projecten</i>	125.794	121.993	-55.935
				<i>Bestemmingsreserve MOP</i>	5.075	10.000	-97.178
				RESULTAAT NA VERDELING	-	-	-

Balans en exploitatierekening zijn een vereenvoudigde weergave van het financiële jaarverslag 2023.
Over deze jaarrekening heeft Dubois + Co Registeraccountants op 26 juni 2024 een controleverklaring gegeven.

9 BIJLAGEN

RAAD VAN TOEZICHT

Jozias van Aartsen (voorzitter)
Leontine van der Goes (vice-voorzitter)
Dave Del Canho
Emma de Boer
Godfried Lambriex
Alex van Stipriaan
Bahia Tahzib Lie, tot februari
Harry Tupan

AUDITCOMMISSIE

Dave Del Canho
Leontine van der Goes
Godfried Lambriex

COMITÉ VAN AANBEVELING

Akwasi
Hedy d'Ancona
Aziz Bekkaoui
Abdelkader Benali
Marion Bloem
Hans Blom
Mano Bouzamour
Theo van Boven
Laurens Jan Brinkhorst
Jet Bussemaker
Job Cohen
Kathleen Ferrier
Bas de Gaay Fortman
Beatrice de Graaf
Gerda Havertong
Ernst Hirsch Ballin
Freek de Jonge
Catherine Keyl
Jeroen Krabbé
Pauline Kruseman
Ad van Liempt
Clairy Polak †
Marte Röling
Maarten van Rossem
Roel Schoonveld
Doekle Terpstra
Paul van Vliet †
Robert Vuijsje
Franc Weerwind
Gerrit Jan Wolffensperger

(NEVEN)FUNCTIES DIRECTIE EN RAAD VAN TOEZICHT

Jozias van Aartsen: voorzitter Instituutsadviesraad ASTRON; voorzitter Raad van Toezicht Het Nationaal Theater Den Haag; voorzitter Stichting Otto von der Gablentzprijs; lid Raad van Advies Stichting Maatschappij en Veiligheid; lid Raad van Toezicht Stichting Montesquieu; lid en medeoprichter Aspen Ministers Forum; beschermheer leerstoel United Nations Studies, Universiteit Leiden; adviseur Jozias van Aartsen Honours Programma; Honorary Member Global Parliament of Mayors; ambassadeur Stichting bevordering internationale samenwerking (Schilderswijk); adviseur uitvoeringsprogramma van het rapport "Om de leefomgeving" van I en W.

Dave Del Canho: managing partner Del Canho & Engelfriet B.V.; lid raad van commissarissen Blue Sky Group; lid bestuur Stichting Drs Cor van Zadelhoff Fonds; ambassadeur Nationaal Holocaust Museum; lid Raad van Toezicht UMC Utrecht; voorzitter Bestuur Stichting WKZ-fonds

Emma de Boer: advocaat bij Tata Steel IJmuiden.

Leontine van der Goes: eigenaar Onwards Strategy organisatieadvies; voorzitter Raad van Toezicht Internationaal Theater Amsterdam (per 1 juni 2023; vicevoorzitter tot 1 juni 2023); lid Raad van Toezicht Autoriteit Financiële Markten (per 1 juni 2023); vicevoorzitter Raad van Toezicht Rosa Spier Huis (tot 1 november 2023); voorzitter bestuur De Amsterdamsche Kring.

Liesbeth van der Horst: lid algemeen bestuur Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45; lid Comité van Aanbeveling Stichting Landelijke Herdenking April-Mei stakingen 1943; lid Comité van Aanbeveling Holocaust Namenmonument; jurylid RAAK-stimuleringsprijs, lid Advisory Board documentary Angels of Amsterdam

BESTUUR STICHTING VRIENDEN EN VRIENDINNEN

Godfried Lambriex (voorzitter)
Maarten van den Broek (penningmeester)
Roel Kingma
Ger Schutte
Simone Toppers

Godfried Lambriex: Lid RvB Coöperatie Buurts UA (vanaf 1-2-23), Directeur Dienstverlening Stichting DOCK (tot 1-2-23); lid Raad van Toezicht Stichting Amsterdam West Binnen de Ring; voorzitter Stichting Vrienden van het Verzetsmuseum

Alex van Stipriaan: emeritus hoogleraar geschiedenis Erasmus Universiteit; lid adviescommissies Mondriaan Fonds; Kunst en Erfgoed, en Erfgoed Innovatie; lid adviescommissie Immaterieel Erfgoed van de Raad voor Cultuur; adviseur Saamaka Museum Suriname; lid wetenschappelijke raad Kibii Marron Research Centre, Suriname.

Bahia Tahzib Lie: Mensenrechtenambassadeur van het Ministerie van Buitenlandse Zaken; adviserend lid Nederlandse Unesco Commissie.

Harry Tupan: bestuurder Stichting Drents Museum; lid Raad van Toezicht RTV Drenthe; lid commissie Omstreden Monumenten KNAW; lid adviescommissie Geschiedenis en Letteren Prins Bernhard Cultuur Fonds; lid Bedrijvensociëteit A37 Drenthe; lid Jury Museumprijs; bestuurslid European Exhibition Netwerk; lid Comité van Aanbeveling Stichting Wilhelmina Ziekenhuis Assen; lid Comité van Aanbeveling Stichting SCA Jozefkerk Assen; secretaris bestuur Stichting Steunfonds Drents Museum.

PERSONEEL

Directie

Liesbeth van der Horst

Collectie en tentoonstellingen

Karliën Metz
Femke Burger

Collectiebeheer

Filip Bloem
David van Emden

Educatie, groepsbezoek en toegankelijkheid

Sandra ter Mijtelen,
t/m maart
Mirjam Eikelenboom,
vanaf mei
Eva Hoogkamer
Vera van Noort, t/m juli
Esther Seifert, t/m 14 juli
Jildau van der Meij,
vanaf september

Marketing en evenementen

Jason Chong
Nina Albers, vanaf mei

Diversiteit en inclusie

Ruana Tahitu, vanaf april

Financiële administratie

Anna Stam

Balie

Thomas Janszen

Technische dienst

Arno Groenendijk
Dennis Koek

Secretariaat en algemene ondersteuning

Marjan Dejevij
Frank de Ruijter

Gedetacheerd via Dienst Werk en Inkomen

Marc de Hay (bibliotheek)

Freelance medewerkers

Peter Rosendaal,
persvoorlichter rondom de
heropening, t/m februari
Jos Sinnema, onderzoek
voormalige koloniën
t/m februari; onderzoek
Stichting 1940-1945 vanaf
september

Stagiairs

Stella Neyens (Tourism
Management van de Breda
University of Applied
Sciences) marketing en PR
Nourit Prinzse, tussenjaar
UvA, onderzoek
tentoonstellingen

Via Aktion Sühnezeichen Friedensdienste

Antonia Schrade, t/m
augustus
Amelie Braun, vanaf
september

Via Österreichischer Auslandsdienst

Wilhelm Gong, t/m juni

ADVIESGROEPEN

Adviesgroep blinden en slechthorenden

Berry den Brinker
Fenna Corstanje-Kemper
Marjanne Geursten
Trudy de Heer
(Stichting Kubes)
Annemarie de Hoogt
(Oogvereniging Noord-
Holland)
Alicia Hoost
Adri Hopman
(Stichting Kubus)
Edith de Jong

Cees Karssen
Séverine Kas
(Accessibility, Bartimeus)
Anneke Kuilman
(Stichting Kubes)
Henriëtte Meijer
(Koninklijke Visio)
Théon Minten
Mireille de Muijck
Marianne Poppenk-Copper
(Stichting Kubes)
Liesbeth Schreuder
Jankie van Soest Runge
Véronique Steijn
Swie Tjiang Tan
Hannes Wallrafen

Adviesgroep doven en slechthorenden

Kirsten Bouwmeester
Marjolein Buree
Rosemin Hendriks
Hans Krijnen
Max Vonk
(Stichting IN Gebaren)
Martine Wattel
(Stichting IN Gebaren)
Roos Wattel
(Stichting IN Gebaren)

Adviesgroep mensen met een fysieke beperking

Suzanne Boer
Maurits Huijbrechtse

Adviesgroep presentatie voormalige koloniën

Gielt Algra
Aspha Bijnaar
Ardjuna Candotti
Esther Captain
Pieter Eckhardt
Karwan Fatah Black
Roel Frakking
Gerda Jansen Hendriks
Guno Jones
Herman Keppy
Margaret Leidelmeijer
Wim Manuhutu
Lara Nuberg

Gert Oostindie
David van Reybrouck
Alex van Stipriaan
Hasti Terekat
Ghyslaine Tromp
Rocky Tuhuteru
Stephanie Welvaart

VRIJWILLIGERS

Museumdocenten

Femke Akerboom
Tijtske Akkerman
Annette Atiya
Bonnie Beekman
Jeannette Bleekemolen
Gaytri Bhagga
Jacqueline ten Broek
Gweny Bromet
Gabri Brummelman
Hans Debets
Martijn Dekker
Anneke Druijff
Chris Dutilh
Eveline van Emmerik
Antoinette van der Geer
Renée van Epenhuysen
Hugo Mauricio Cornejo-
Falcon
Leonora Groen
Dick Habermehl
Bianca Handgraaf
Gerda Heijnis
Pieter Heinen
Paulien Hilbrink
Gwen Hofman
Daphne Hoornaar
Sjoerd Huisingh
Marion Huybrechtse
Hans Keissen
Hans van der Laan
Ellie Lammers
Tom Lantsheer
Ad Leurs
John Liefink
Hannie de Loos-Borsboom
Erik Maas
Anke Manschot
Krijn Meerburg
Joke Osinga

Cocq Ouwerkerk
Leonie Peters
Nelleke Persoons
Caroline Polak
Arianne de Ridder
Marja Rinsma
Nanny Robbers
Gerard van Rossum
Nico Salm
Pieter Spaargaren
Hanneke Stasse
Marloes Stokvis
Jan Trooster
Ger Venema
Anton Vermast
Marja de Vries
Marjo Wijnbergen
Pascal Wortmann
Boudewijn Zomer

Baliemedewerkers

Marianne Ament
Michiel Bijkerk
Gerard Bromet
Harold Francken
Margreet Grondman
Dick Habermehl
Pieter Heinen
Dasha Kubova
Wil van Leeuwen
Age bij de Leij
Tanneke Marchildon
Anne van der Meulen
Tineke Nieuwenhuis
Maamke Portengen
Arianne de Ridder
Veronica van Rossum
Jan Rutgers
Hanni Spitteler
André van Veen
Daphne Verkuyt-Fabius
Arnoud Vervenne
Harl van der Vet
Walda van Zijl

Museumwinkler

Pieter Heinen
Arianne de Ridder

Catering

Ruud Beunderman
Gweny Bromet
Shmulik Lipniski
Sandra van Os
Doreen Philips
Jos van der Putten
André van Veen
Gijs Vermeij
Gerrel Wissink

Collectie en onderzoek

Willem Boon
Kees Gerbrands
Rasa Kingma

Bibliotheek

Marc de Hay
Ruud Lindeman
Marcus Müller

Technische Dienst

Paul Capiau
Tomas Emilsson
Peter Heijink
Bert Liebrege
Marcus Müller
Gijs Vermeij
Kaspar Visser

Huishouding

Gijs Vermeij
Liesbeth Wegink

Koeriers

Joop Reder

De activiteiten van het Verzetsmuseum zijn in 2023 mede mogelijk gemaakt door bijdragen van een groot aantal instellingen, bedrijven en particulieren.

Algemene bijdragen in 2023

Amsterdams Fonds voor de Kunst
Aktion Sühnezeichen Friedensdienste
European Solidarity Corps
Maarten van Heems BV
M.N. Léons BV
Stichting Red Rooster
En diverse particulieren en ca. 588 donateurs van de Vriendenstichting

Bijdragen voor projecten in 2023

Vernieuwing vaste opstelling

Gieskes-Strijbis Fonds
Mondriaan Fonds 75 jaar Vrijheid
Mondriaan Fonds
Stichting Democratie en Media
VSB fonds
anoniem fonds
Dioraphte
Amsterdams Fonds voor de Kunst
Prins Bernhard Cultuurfonds
RAAK Stimuleringsprijs
Zabawas
Dr. C.J. Vaillant Fonds
Iona Stichting
Stichting Het Gehandicapte Kind
Solidariteitsfonds
Willem Meindert de Hoop Stichting
Stichting ter bevordering van de Christelijke Pers
Stichting Fonds voor Dove Kinderen
Gravin van Bylandt Stichting
Mullerfonds
Stichting Woudschoten
Dela fonds
Nachenius Tjeenk Stichting
Fundatie Van den Santheuvel, Sobbe
Maatschappij tot Nut der Israëlieten in Nederland
Maatschappij tot Nut van 't Algemeen
P.W. Janssen's Friesche Stichting
erven Jean Weidner (via Vrienden van het Verzetsmuseum)
Vrienden van het Verzetsmuseum

Ruimte en Vernieuwing

Gemeente Amsterdam
Vfonds
anoniem fonds

Cas Oorthuys, verzetsfotograaf

erven Jean Weidner (via Vrienden van het Verzetsmuseum)

Publicatie Jan Brasser

Tata Steel

Project Deltaplan Collectiedigitalisering en ontsluiting

Mondriaan Fonds

Coronaregeling medewerkers collectiebeleid

Mondriaan Fonds

Bijdragen toegezegd voor projecten vanaf 2023

Resistance Through their Eyes

Europese Unie - programma "Burgers, gelijkheid, rechten en waarden" (CERV)

Stichting 1940 – 1945: de roerige geschiedenis van het voormalig verzet

Stichting 1940-1945

Josephine Baker een leven vol verzet

Stichting Democratie & Media
het Cultuurfonds
Vfonds
VSB fonds
Mondriaan Fonds
Gravin van Bylandt Stichting

Bijdragen in natura

Accountancy aan de Amstel b.v.
Colliers International Consultants BV
Warendorf Advocaten en Notarissen

COLOFON

© Verzetsmuseum
Amsterdam, juni 2024

Tekst

Liesbeth van der Horst

Ontwerp

Jeremy Jansen

DTP

Jeroen van Zijp

Foto's

Nina Albers
Mike Bink
Jason Chong
Marjan Dejevij
Dutchital Media
Arno Groenendijk
Liesbeth van der Horst
Jaarmarkt Slotermeer
Bert Nienhuis
Radio 1
Frank de Ruijter
Merel Zwart
Zindi Zwietering

